

## BRONNELYS

- AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION. 1996. *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Association, Division of Publications and Marketing.
- BAGLEY, M. T. & LAVIN, C. L. 1988. *Reading through imagery*. New York: Trillium Press.
- BARGA, N.K. 1996. Students with learning disabilities in education: Managing a disability. *Journal of Learning Disabilities*. 29 (4), 413 – 421.
- BARTOLI, J. & BOTEL, M. 1988. *Reading / learning disability. An ecological approach*. London: Teachers College Press.
- BELL, N. 1991. Gestalt Imagery: a critical factor in language comprehension. *Annals of Dyslexia*. 41, 246 – 260.
- BENDER, C.J.G. & COETZEE, C. 1995. A questionnaire for teachers to identify secondary school pupils with reading problems. *South African Journal of Education*. 15 (4), 163 – 169.
- BORG, W.R. & GALL, M.D. 1989. *Educational Research. An introduction*. New York: Longman Inc.
- BOOYSE, A.M. 1991. Die milieu-geremde kind. In *Kinders met probleme. 'n Ortopedagogiese perspektief*. J.A. Kapp (Red.). Pretoria: Van Schaik Uitgewers. 122 – 133.
- BOUWER, A.C. 1989. *Guidelines for an English reading programme for black primary school pupils Std 2-5*. Ongepubliseerde D.Ed Proefskrif. Universiteit van Pretoria.
- BRAND-GRUWEL, S., AARNOUTSE, C.A.J. & VAN DEN BOS, K.P. 1998. Improving text comprehension strategies in reading and listening settings. *Learning and Instruction*. 8 (1), 63 – 81.
- BURKE, M. 1997. *Does the teaching of active learning strategies improve the reading comprehension of learning disabled students?* Unpublished M.A. Project. Kean College of New Jersey.
- BURNS, P.C., ROE, B.D. & ROSS, E.P. 1992. *Teaching reading in today's elementary schools*. Boston: Houghton Mifflin.
- CANINO, I.A. & SPURLOCK, J. 1994. *Culturally diverse children and adolescents*. London: The Guilford Press.
- CHAN, L.K.S., COLE, P.G. & MORRIS, J.N. 1990. Effects of instruction in the use of a visual-imagery strategy on the reading-comprehension competence of disabled and average readers. *Learning Disability Quarterly*. 13(1), 2 – 11.

- CLARK, J. & KLECAN-AKER, J.S. 1992. Therapeutic strategies for language disordered children: The impact of visual imagery on verbal encoding in vocabulary instruction. *Journal of Childhood Communication Disorders*. 14 (2), 129 – 145.
- COHEN, J. 1994. On the differential diagnosis of reading, attentional and depressive disorders. *Annals of Dyslexia*. (44), 165 – 184.
- COUCH, R.A. & MOORE, D.M. 1992. The effects of imagery rehearsal strategy and cognitive style on the learning of different levels of instructional objectives. *International Journal of Instructional Media*. 19(1) , 53 – 63).
- COUGHLIN, D. 1997. The person with a learning disability as a minority group member. *Journal of Learning Disabilities*. 30 (5), 572 – 575.
- DA FONSECA, V. 1996. Assessment and treatment of learning disabilities in Portugal. *Journal of Learning Disabilities*. 29 (2), 114 – 117.
- DE GROOT, R. & PAAGMAN, C. J. 1994. *Kinderen met leerproblemen*. Amsterdam: Boom.
- DE KOCK, D. 1996. *Studiehulp aan die senior-primêre leerling met leerprobleme*. Ongepubliseerde M.Ed Skripsie. Universiteit van Pretoria.
- DEPARTEMENT VAN ONDERWYS. 1999a. *Building an Inclusive Education and Training System. First Steps*. (Consultative Paper No. 1 on Special Education) [Online]. Available: [http://\education.pwv.gov.za/DoE\\_Sites/ELSEN\\_Cons\\_Paper.htm](http://\education.pwv.gov.za/DoE_Sites/ELSEN_Cons_Paper.htm) [1999/10/01].
- DEPARTEMENT VAN ONDERWYS. 1999b. *Status report for the minister of education*.
- DEPARTEMENT VAN ONDERWYS. 1997. Curriculum 2005. *Lifelong learning for the 21<sup>st</sup> century*. Pretoria: CTP Books.
- DEPARTEMENT VAN ONDERWYS. 1995. *Witskrif oor onderwys en opleiding*. Nommer 2. Pretoria: Staatsdrukker.
- DERBYSHIRE, E.J. 1991. Leergestremtheid. In *Kinders met probleme. 'n Ortopedagogiese perspektief*. J.A. Kapp. (Red.). Pretoria: Van Schaik Uitgewers. 390 – 433.
- DONALD, R.D., LAZARUS, S. & LOLWANA, P. 1997. *Educational psychology in social context*. Cape Town: Oxford University Press.
- DREWE, S. 1998. Imaging the imaginative: An analysis and its implications for arts education. *Interchange*. 29(3), 261 – 273.

- DU TOIT, L. 1991. Die kind met probleme. In *Kinders met probleme. 'n Ortodidaktiese perspektief*. J.A. Kapp. (Red.). Pretoria: Van Schaik Uitgewers. 23 – 34.
- DU TOIT, P. 1996a. *A remediation model for the teacher in mainstream education*. Ongepubliseerde D.Ed. Proefskrif. Universiteit van Pretoria.
- DU TOIT, P. 1996b. 'n Leerondersteuningsmodel vir die onderwyser in hoofstroomonderwys. *Pedagogiek-Joernaal*. 17 (2), 21 - 25.
- EHRlich, M., KURTZ-COSTES, B. & LORIDANT, C. 1993. Cognitive and motivational determinants of reading comprehension in good and poor readers. *Journal of Reading Behavior*. 25(4), 365 – 381.
- ELOFF, I., ENGELBRECHT, P. 1997. The role of the educational psychologist in inclusive education In South Africa. *International Journal of Special Education*. 12 (1), 31 – 37.
- ERASMUS, E. 2000. Maatreëls aanvaar vir Kurrikulum 2000. *Beeld*. 20 Junie 2000, 4.
- ESROCK, E.J. 1994. *The reader's eye. Visual imaging as reader response*. London: The John Hopkins University Press.
- FRYBURG, E.L. 1997. *Reading and learning disability. A neuropsychological approach to evaluation and instruction*. Illinois: Charles C Thomas Publisher, LTD.
- GALTON, M. 1998. Class size and pupil achievement. *International Journal of Educational Research*. 29 (8), 689-690.
- GERBER, A. 1993. *Language-related learning disabilities. Their nature and treatment*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.
- GOETZ, E.T. & SADOSKI, M. 1996. *Imaginative processes in literary comprehension: Bringing the text to life*. R.J.Kreuts *et al.* (Red.). Norwood: Ablex Publishing Corp.
- GOUWS, A. 1997. Vygotsky se defektologiese idees: ou wyn in 'n nuwe sak? *South African Journal of Education*. 17 (1), 21 – 23.
- GREEN, C. & CHEE, K. 1997. *Understanding A.D.H.D.* London: Vermillion.
- GREENOP, K., BROOM, Y., COCKCROFT, K. 1999. The Reading strategies of English and Afrikaans speaking children. *Journal of Education and Training*. 20 (1), 12 – 27.



- HARTLEY, A. 1998. Special needs in education: 1995 / 96 situation and needs analysis. *Education Research: New Directions. HSRC / RGN* . 5(6), 34 - 37.
- HELLIER, C. 1994. Closing the gap: compensating for literacy delay in children with specific learning difficulties. *Support for Learning*. 9(4), 162 – 165.
- HODES, C.L. 1990. *The induction, use and effectiveness of mental imagery as an instructional variable: A thesis in curriculum and instruction*. Ph.D. Pennsylvania State University.
- HUMAN, S. 1998. *The development of five cognitive skill cards for black grade six and seven learners to identify main ideas in reading*. Ongepubliseerde M.Ed (Opvoedkundige Sielkunde) Skripsie. Universiteit van Pretoria.
- HUNT, P & GOETZ, L. 1997. Research on inclusive educational programs, practices, and outcomes for students with severe disabilities. *The Journal for Special Education*, 31 (1), 3 – 29.
- HUNT, N. & MARSHALL, K. 1994. *Exceptional children and youth*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- JACOBS, C. D., HAASBROEK, J. B. & THERON, S.W. 1992. *Effektiewe navorsing. Navorsingshandleiding vir tersiêre opleidingsinrigtings*. Pretoria: Universiteit van Pretoria.
- JORDAN, N.C. 1994. Developmental perspectives on reading disabilities. *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*. 10 (4), 297 - 311.
- KAPP, J.A. (RED). 1991. *Kinders met probleme. 'n Ortodidaktiese perspektief*. Pretoria: Van Schaik Uitgewers.
- KEA , C.D. & UTLEY C.A. 1998. To teach me is to know me. *The Journal of Special Education*. 32 (1), 44 - 47.
- KGAME, Y. 1997. Outcomes-based education: Establishing the framework. *Tydskrif vir Primêre Onderwys*. Jaargang 13, 1 – 11.
- KREFTING, L. 1991. Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*. 45(3), 214 – 224.
- LERNER, J. 1993. *Learning disabilities. theories, diagnosis & teaching strategies*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- LOWRIE, T. 1996. The use of visual imagery as a problem-solving tool: Classroom implementation. *Journal of Mental Imagery* . 20(3-4), 127 – 140.
- LYON, G.R. 1994. *Frames of reference for the assessment of learning disabilities. New views on measurement issues*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.

MACHIELS-BONGAERTS, M., SCHMIDT, H.G. & BOSHUIZEN, P.A. 1995. The effect of prior knowledge activation on text recall: an investigation of two conflicting hypotheses. *British Journal of Educational Psychology*. 65(1), 409 – 423.

MARSHALL, C & ROSSMAN, G.B. 1995. *Designing qualitative research*. London: Sage.

McCORMICK, C.B., MILLER, G.E. & PRESSLEY, M. 1989. *Cognitive strategy research: From basic research to educational applications*. New York: Springer-Verlag.

METZGER, M. 1998. Teaching reading. Beyond the plot. *Phi Delta Kappan*. November.

MILLS, S. 1993. *For your imagination. Focused imaging. Instructional Strategies*. Canada: University of Regina.

MOORE, M. & WADE, B. 1998. Reading strategies. A comparative study of ex-reading recovery students and peers. *Research in Education*. Manchester. November 1998 (60), 21 - 28.

MOUTON, J. & MARAIS, H.C. 1994. *Basiese begrippe: metodologie van die geesteswetenskappe*. Pretoria: RGN.

NATIONAL COMMISSION ON SPECIAL NEEDS IN EDUCATION AND TRAINING (NCSNET) & NATIONAL COMMITTEE ON EDUCATION SUPPORT SERVICES (NCESS). 1997. *Report : Quality education for all. Overcoming barriers to learning and development*. Pretoria: Departement van Onderwys.

NIEUWOUDT, H. P.; BOUWER, A. C.; CHAMBERLAIN, J.C. & ROUX, A. A. 1991. *Diagnostiese Leestoets. Afrikaans Eerste Taal. Graad 3 tot Graad 6*. Pretoria: Raad van Geesteswetenskaplike Navorsing.

NTHOBA, M. B. 1998. *Self-concept of township learners in the senior primary school phase*. Unpublished M.Ed (Educational Psychology) mini-dissertation. Rand Afrikaans University.

OAKHILL, J. & PATEL, S. 1991. Can imagery training help children who have comprehension problems? *Journal of Research in Reading*. 14(2), 106 – 115.

O'BRIEN, T. 1998. The millennium curriculum: Confronting the issues and proposing solutions. *Support for Learning*. 13 (4), 147 - 156.

POPLIN, M.S. 1995. Looking through other lenses and listening to other voices: Stretching the boundaries of learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*. 28 (7), 392 – 398.

PUMFREY, P.D. & REASON, R. 1994. *Specific learning difficulties (dyslexia). Challenges and responses*. London: Routledge.



- RICHARDSON, J.T.E. 1995. The efficacy of imagery mnemonics in memory remediation. *Neuropsychologia*. 33(11), 1345 – 1357.
- RIEBER, L.P. 1995. A historical review of visualization in human cognition. *Educational Technology Research and Development*. 43(1), 45 – 54.
- RUDESTAM, K. E. & NEWTON, R. R. 1992. *Surviving your dissertation. A comprehensive guide to content and process*. London: SAGE Publications.
- SADOSKI, M., GOETZ, E.T. & FRITZ, J.B. 1993. Impact of concreteness on comprehensibility, interest and memory for text: implications for dual coding theory and text design. *Journal of Educational Psychology*. 85(2), 291 – 304.
- SADOSKI, M., GOETZ, E.T. & OLIVAREZ, A. 1990. Imagination in story reading: The role of imagery, verbal recall, story analysis and processing levels. *Journal of Reading Behavior*. 22(1), 55 – 70.
- SALISBURY, C.L. 1991. Mainstreaming during the early childhood years. *Exceptional children*. October / November, 146 - 148.
- SCARCELLA, R. 1990. *Teaching language minority students in the multicultural classroom*. New Jersey: Prentice Hall Regents.
- SEIN, M.K., OLDFMAN, L, BOSTROM, R.P. & DAVIS, S.A. 1993. Visualization ability as predictor of user learning success. *International Journal of Man-Machine Studies*. 39(4), 599 – 620.
- SILVERMAN, L.K. 1995. *Report: Effective techniques for teaching highly gifted visual-spatial learners*. Colorado: Gifted Development Center Denver.
- SOLVBERG, A.M. & VALAS, H. 1995. Effects of mnemonic-imagery strategy on students' prose recall. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 39(2), 107 – 119.
- STANOVICH, K.E. 1994. Constructivism in reading education. *The Journal of Special Education*. 28 (3), 259 - 274.
- TORGESEN, J.K. 1990. *Cognitive and behavioral characteristics of children with learning disabilities*. Texas: Pro-Ed.
- TRUSCOTT, D.M., WALKER, B.J. & GAMBRELL, L. 1995. Poor readers don't image, or do they? *Reading Research Report*. (38), 1 – 12.

VAN WYK, P.C. 1991. Besondere legeremdhedsvorme. In *Kinders met probleme. 'n Ortopedagogiese perspektief*. J.A. Kapp. (Red.). Pretoria: Van Schaik Uitgewers.

WAGNER, V. 1999. *Visualisering as leeshulpverleningstegniek vir tweede taal leerders in graad vyf in 'n multikulturele skool*. Ongepubliseerde M.Ed (Opvoedkundige-Sielkundige) Skripsie. Universiteit van Pretoria.

WALFORD, G. & MASSEY, A. 1998. *Studies in educational ethnography. Children learning in context*. Stamford, Connecticut: JAI Press, Inc.

WHITMIRE, B.M. & STONE, A.S. 1991. Visual imagery skills and language abilities of normal and language learning disabled children. *Learning Disability Quarterly*. 14 (1), 49 – 59.

WONG, Y.L. 1991. *Learning about learning disabilities*. San Diego, California: Academic Press, Inc.

WOOD, K.D. & ALGOZZINE, B. 1994. *Teaching reading to high-risk learners*. Massachusetts: Allyn and Bacon.

WULF, C. 1998. Intercultural Education. *Education*. 58, 7 – 17.

YAMAUCHI, L.A., NAKAGAWA T & MURDOCH K. 1998. Ethnic attitudes among elementary school students in a multiethnic school community. *Journal of Research in Childhood Education*. 12 (2), 155 – 165.



## BYLAE

### Bylaag A

#### Uiteensetting van manifestering van leesprobleme voortspruitend uit perseptuele tekorte

Leesprobleme is kompleks en spruit voort uit 'n kombinasie van oorsaaklike faktore. Voorbeelde van perseptuele tekorte wat dikwels oorvleuelend voorkom en kan lei tot leesprobleme, is:

PERSEPTUELE VAARDIGHEID	SOORT LEESFOOT	VOORBEELD VAN LEESUITKOMS	MOONTLIKE LEESGEDRAG
<b>1. VISUEEL- PERSEPTUELE TEKORTE</b>			
<ul style="list-style-type: none"> <li>• ruimtelike oriëntasie probleem</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• omkering</li> </ul>	d/b dier i.p.v. bier f/t duif i.p.v. duit	foutiewe oogbewegings
<ul style="list-style-type: none"> <li>• rigtingsin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• verlesing</li> </ul>	was / mas; vleis / vlies	aandaggee / oorhaastig
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele diskriminasie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vervanging van klinkers</li> <li>• vervanging van letters / woorde wat visueel ooreenstem</li> <li>• verplasing van letters binne 'n woord</li> </ul>	kas / kos ham / kam dissipel / dissipline skielik / sieklik	raai raai / aandaggee / oorhaastig  rukkerige oogbewegings klank aandag gee / artikulasie
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele analise en sintese</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dekodering van tweeklanke in woord</li> <li>• laat letters weg / voeg by</li> <li>• lettergreepverdeling</li> </ul>	se- u – en / seun hat / hart groente / groete kou / koud; wee / weer sokie / sokkie	aandaggee / artikulasie  woordherkenning
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele opeenvolging</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• onthou nie klanksamestellings nie</li> <li>• verwar diftonge</li> <li>• verwissel lettervolgorde</li> </ul>	roegby / rugby  duer / deur	woordherkenning  aandag gee / oorhaastig
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele sluiting</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lees woorde uit verskillende reëls of volgorde</li> </ul>		aandag gee  raai / rukkerige oogbewegings / aandag nie slegs op een deel van teks nie
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele geheue</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vergeet leestekens</li> <li>• lees foneties</li> <li>• verwar letters</li> <li>• ng / nk aan einde van woorde verwar</li> <li>• verwar ei / y; v/f</li> </ul>	skoot / stook	verkeerde uitspraak van woorde
<ul style="list-style-type: none"> <li>• visuele assosiasie</li> <li>• visuele voorgrond / agtergrondonderskeidinge</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• verwar letters / klanke</li> <li>• lees in verskillende reëls / dele van sin</li> </ul>	moeilik / moeilik lang / lank	antisipeer eie woorde rukkerige oogbewegings





PERSEPTUELE VAARDIGHEID	SOORT LEESFOOT	VOORBEELD VAN LEESUITKOMS	MOONTLIKE LEESGEDRAG
<b>2. OUDITIEWE PERSEPTUELE TEKORTE</b>			
ouditiewe geheue	<ul style="list-style-type: none"> <li>• benoem tweeklanke foutief</li> <li>• foutiewe beklemtoning van lettergreep</li> <li>• vervang woorde</li> <li>• verplaas woorde in sin</li> <li>• foutiewe uitspraak – ouditiewe geheue vir visuele simbole</li> <li>• klanksamestelling – foutiewe uitspraak van konsonantkombinasies</li> </ul>	rooi / raai  dadelik / dádelik  deurmekaar / chaotiese my pa en ma / my ma en pa kaos / chaos  sin / sing	raai  raai  kan woord nie uitspreek nie te vinnige leestempo raai
ouditiewe analise	<ul style="list-style-type: none"> <li>• laat letters / klanke uit woorde</li> <li>• voeg letters / klanke in woorde</li> <li>• klank van woorde / lettergreepverdeling</li> <li>• laat syfers uit getalle</li> </ul>	tok / stok  blos / bos  7 / 17	verkeerde uitspraak van woorde verkeerde uitspraak van woorde sukkel met woordherkenning
ouditiewe sintese	<ul style="list-style-type: none"> <li>• saamsit van klanke om woord te vorm</li> <li>• omvermoë om woorde te erken wanneer geklank</li> <li>• saamsit van lettergrepe om woord te vorm</li> <li>• laat letters uit woorde weg</li> <li>• laat lettergrepe weg</li> <li>• voeg letters in woorde</li> <li>• voeg lettergrepe in woorde</li> </ul>	m-a-n / hond  k-a-t / kat  ta-ma-tie / tamatie  tam / talm  insit / ingesit blad / bad skuifelend / skuifel	raai      raai / foutiewe uitspraak verkeerde uitspraak
ouditiewe diskriminasie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• onderskei tussen letter- en woordklanke</li> <li>• ontronding</li> <li>• verkeerde uitspraak van mondelinge taal</li> <li>• syfers wat eenders klink</li> </ul>	n / m; d / b; b / p; t / d; g / k; i / u; dal / bal; gou / kou kis / kus kamel / kamer  7 / 17; 6 / 60	verkeerde uitspraak
ouditiewe sluiting	<ul style="list-style-type: none"> <li>• letters aan begin / middel of einde van woorde weggelaat</li> </ul>	_oos / boos; men_sel; bo_ / bos	verkeerde uitspraak / raai
ouditiewe voorgrond-agtergrond onderskeiding			aandagtekort
ouditiewe opeenvolging	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lettervolgorde foutief</li> <li>• probleme met sê van getalle in seriasie</li> </ul>	geldere / geleedere 1,2,4,3,5	verkeerde uitspraak / raai
ouditiewe assosiasies	<ul style="list-style-type: none"> <li>• verdraai woorde</li> </ul>	bekering / beskerming	antisipeer eie woorde / raai



## Bylaag B

### Toestemmingsbrief aan ouers van die leerders wat in die steekproef gebruik is

Transvalia Skool  
Privaatsak X6  
Lynn East  
0039  
12 Mei 1998

Geagte Ouers

Ek is tans besig met 'n navorsingsprojek ten einde 'n leestegniek te help verfyn waarmee leerders gehelp kan word om beter leesbegrip te verkry. Dit mag daartoe bydra dat hulle beter lees en beter kan onthou wat gelees is.

Die navorsing sal bestaan uit ongeveer tien ontmoetingsessies van een uur elk gedurende skooltyd,. Dit sal nie hul ander skoolvakke se tyd in beslag neem nie, en sal tydens 'n nie- eksamenvakperiode geskied. Aktiwiteite sal met die afdelingshoof, Afrikaanse en remediërende onderwyseres se kennisname geskied. Voorlopige toestemming is reeds vanaf die skoolhoof verkry om voort te gaan met die navorsingsprojek.

Graag verlang ek hiermee u toestemming as ouer om u kind te mag betrek by die navorsing, waarby hy net kan baat. Ek was self vir nege jaar verbonde aan Transvalia Skool as onderwyseres en ken die leerders. Dié skool was vir my 'n logiese keuse toe ek 'n skool moes kies vir navorsing, om só iets vir Transvalia se kinders te kan beteken.

Enige navrae wat u hieroor mag hê, kan asseblief skriftelik na me. Labuschagné gestuur word, vanwaar ek dit sal kry en so spoedig moontlik daarop sal reageer. Andersins is ek tydens kantoorure beskikbaar by telefoonnommer 012 – 420 3102.

Byvoorbaat baie dankie vir u samewerking.

\_\_\_\_\_  
Me Vasti Jordaan  
Intern Opvoedkundige Sielkundige

\_\_\_\_\_  
VOLTOOI ASSEBLIEF EN STUUR VOOR 25 MEI 1998 NA ME. LABUSCHGNÉ

Hiermee gee ek \_\_\_\_\_ ouer van \_\_\_\_\_

Toestemming / nie toestemming nie dat my kind aan die leesnavorsingsprojek mag deelneem. Ek verlang graag die volgende verdere inligting: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  
Geteken (ouer / voog): \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

## Bylaag C

Historisiteitsvraelys met persoonlike gegewens soos bespreek deur die multidissiplinêre span

### HISTORISITEITSGEGEWENS

#### 1 PERSOONLIKE GEGEWENS

LEERDER SE NAAM / VAN \_\_\_\_\_  
TOELATINGSDATUM \_\_\_\_\_ TOELATINGSNOMMER \_\_\_\_\_ GRAAD \_\_\_\_\_  
GEBORTE DATUM \_\_\_\_\_ KRONOLOGIESE OUDERDOM (1998-01-01) \_\_\_\_\_  
HUISTAAL \_\_\_\_\_ GESLAG \_\_\_\_\_ BEVOLKINGSGROEP \_\_\_\_\_ PLEK IN KINDERY \_\_\_\_\_  
MOEDER: NAAM / VAN \_\_\_\_\_ BEROEP \_\_\_\_\_ OUDERDOM \_\_\_\_\_  
VADER: NAAM / VAN \_\_\_\_\_ BEROEP \_\_\_\_\_ OUDERDOM \_\_\_\_\_  
HUWELIKSTAAT \_\_\_\_\_  
ANDER INWONERS IN DIE HUIS \_\_\_\_\_  
WOONADRES \_\_\_\_\_  
POSADRES \_\_\_\_\_  
TELEFOONNOMMERS: (H) \_\_\_\_\_ (PAW) \_\_\_\_\_ (MAW) \_\_\_\_\_ ANDER \_\_\_\_\_  
SWANGERSKAP EN GEBORTEGESKIEDENIS \_\_\_\_\_  
ONTWIKKELINGSMYLPALE: SIT \_\_\_\_\_ KRUIP \_\_\_\_\_ LOOP \_\_\_\_\_ PRAAT \_\_\_\_\_  
OUDERDOM MET SKOOLTOETREDE \_\_\_\_\_ VERSORGING: DAGMOEDER \_\_\_\_\_  
KLEUTERSKOOLO \_\_\_\_\_ GRAAD 0 \_\_\_\_\_  
VOORSKOOLOSE KOGNITIEWE BEGELEIDING \_\_\_\_\_  
SKOOLGEREEDHEID \_\_\_\_\_  
MEDIËSE GESKIEDENIS \_\_\_\_\_  
OORERFLIKE SIEKTES / LEERPROBLEME IN FAMILIE \_\_\_\_\_

#### 2 ASSESSERING VIR TOELATING BY TRANSVALIA:

DATUM GEASSEESSEER \_\_\_\_\_ KRONOLOGIESE OUDERDOM \_\_\_\_\_  
VERWYS DEUR \_\_\_\_\_ REDES VIR VERWYSING \_\_\_\_\_  
VORIGE SKOLE BESOEK \_\_\_\_\_  
JARE HERHAAL \_\_\_\_\_ VORIGE SKOLE \_\_\_\_\_  
LEERKULTUUR TUIS \_\_\_\_\_



## 2.1 SELKUNDIGE ASSESSERING

### INTELLIGENSIEPOTENSIAAL

TIPE TOETS \_\_\_\_\_ IK: V \_\_\_\_\_ NV \_\_\_\_\_ T \_\_\_\_\_ DATUM AFGENEEM \_\_\_\_\_ TOETSAFNEMER \_\_\_\_\_  
SUBTOETSSTROOIING \_\_\_\_\_  
KWALITEIT VAN INTELLIGENSIE \_\_\_\_\_  
METAKOGNITIEWE WERKSWYSE \_\_\_\_\_  
ANDER INTELLIGENSIE TOETSE AFGENEEM \_\_\_\_\_

### EMOSIONELE FUNKSIONERING

VERHOUDINGE:  
OUERS ONDERLING \_\_\_\_\_  
KIND EN OUERS \_\_\_\_\_  
GESINSLEDE \_\_\_\_\_  
ONDERWYSERS \_\_\_\_\_  
MAATS \_\_\_\_\_  
SELF \_\_\_\_\_  
HANTERING VAN DISSIPLINE \_\_\_\_\_  
WIE IS DIE GESAGSFIGUUR \_\_\_\_\_

### KLINIESE OBSERVASIE

PERSOONLIKE VOORKOMS \_\_\_\_\_  
VERHOUDINGSTIGTING MET ONDERSOEKER \_\_\_\_\_  
KONSENTRASIE \_\_\_\_\_  
VOORKEURDOMINANSIE \_\_\_\_\_  
DEELNAME \_\_\_\_\_

## 2.2 KOMMUNIKASIE PATOLOGIESE ASSESERING

PEABODY \_\_\_\_\_ WOORDBEGRIP \_\_\_\_\_ STORIEGEHEUE \_\_\_\_\_  
AUDITIEWE PERSEPSIE \_\_\_\_\_ GROMMITS \_\_\_\_\_ MIDDELOORONTSTEKING \_\_\_\_\_  
ANDER \_\_\_\_\_

### 2.3 ARBEIDSTERAPEUTIESE ASSESSERING

SENSO-MOTORIESE ONTWIKKELING:

POSTURALE MEGANISMES \_\_\_\_\_

BILATERALE INTEGRASIE \_\_\_\_\_

EKSTEREOSEPTIEWE SISTEEM \_\_\_\_\_

BASIESE KONSEPTE \_\_\_\_\_

VISUELE PERSEPSIE \_\_\_\_\_

VISUELE GEHEUE \_\_\_\_\_

SKOOLVERWANT \_\_\_\_\_

ANDER OPMERKINGS \_\_\_\_\_

### 2.4 REMEDIËRENDE ASSESSERING

**LEES**

LEESOUORDERDOM \_\_\_\_\_ SPOED \_\_\_\_\_ BEGRIP \_\_\_\_\_

TIPE FOUTE \_\_\_\_\_

ANDER \_\_\_\_\_

**SPEL**

SPELOUORDERDOM \_\_\_\_\_ TIPE FOUTE \_\_\_\_\_

ANDER \_\_\_\_\_

**WISK**

WISKUNDEOUORDERDOM \_\_\_\_\_ TIPE FOUTE \_\_\_\_\_

SKRIF \_\_\_\_\_

### 2.5 ANDER SPESIALISTE BESOEK (BV. PEDIATER, OPTOMETRIS, NEUROLOOG, PSIGIATER )

---



## 2.6 DIAGNOSE VAN ASSESSERING

---

### 3 AARD VAN INTERVENSIE TOT OP HEDE ONTVANG

REMEDEERING \_\_\_\_\_  
KOMMUNIKASIEPATOLOGIE \_\_\_\_\_  
ARBEIDSTERAPIE \_\_\_\_\_  
MEDIËSE INTERVENSIE \_\_\_\_\_  
MEDIKASIE \_\_\_\_\_ DOSIS \_\_\_\_\_ ANDER \_\_\_\_\_  
KOSHUISINWONING \_\_\_\_\_ OUERBETROKKEHEID \_\_\_\_\_  
SPORT EN VRYETYDSBESTEDING \_\_\_\_\_  
SITPOSISIE IN KLAS \_\_\_\_\_

### 4 VORDERINGSASSESSERING

#### 4.1 MEES ONLANGSE REMEDIËRINGSASSESSERING

DATUM \_\_\_\_\_ GRAAD \_\_\_\_\_ KRONOLOGIESE OUDERDOM \_\_\_\_\_  
LEESOUERDOM \_\_\_\_\_ LEESPOED \_\_\_\_\_ BEGRIP \_\_\_\_\_  
SPELOUERDOM \_\_\_\_\_ WISKUNDE OUDERDOM \_\_\_\_\_

#### KWALITATIEWE ASSESSERING

LEES \_\_\_\_\_  
SPELLING \_\_\_\_\_  
WISKUNDE \_\_\_\_\_  
ANDER \_\_\_\_\_  
GEDRAG \_\_\_\_\_



**4.2 ARBEIDSTERAPIE**

---

---

**4.3 KOMMUNIKASIE PATOLOGIE**

---

---

**4.4 ONDERWYSERS / LEERDERBESPREKINGS**

---

---

**4.5 LEERDER SE BELEWING VAN SKOOL**

---

---

## Bylaag D

### Sessies Een tot Tien soos telkens aangepas na aanleiding van deurlopende kwalitatiewe evaluering

#### SESSIE EEN (1998 – 10 – 08)

##### Doelstelling

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualisering.

##### Doelwit

Om leerders bekend te stel aan visualiseringsvaardighede.

##### Materiaal benodig

Blanko folios  
Grys potlood en uitveër  
Kleurkryt  
Gesnyde brood  
Handdoekpapier

##### Aktualisering van voorkennis

Verduidelik die doel van die oefening wat volg. Gebruik die voorbeeld van die boer wat sy saad saai. "Hy sien in sy gedagtes hoe dit reën en hoe die saad opkom en groei tot gesonde plante. Hy bereken reeds sy inkomste en wat hy daarmee wil doen, hoewel hy dit slegs in sy gedagtes sien. Deur só prentjies in ons gedagtes te kan sien, maak ons dit vir onself makliker om stories of werk wat ons lees, beter te verstaan en te onthou".

"Ons brein is soos 'n biblioteek of 'n rekenaar met miljoene prentjies wat reeds daarin gebêre is. 'n Atleet oefen sodat sy spiere sterker kan word en hy vinniger kan hardloop. Ons brein is ook soos 'n spier. Deur dit gereeld te oefen om in prentjies te dink terwyl ons lees, sal ons ook al beter verstaan en onthou wat ons lees. Dit kan ons ook help om interessanter opstelle en briewe te skryf. Die prentjies is reeds in ons brein, ons moet dit net gaan haal".

##### Ontspanningsoefening

"Kom ons raak lekker rustig en sluit ons af van alles wat om ons aangaan, dan gaan ons op 'n ontdekkingstog in ons brein. Sit so gemaklik en reguit as wat jy kan. Sit met jou arms en bene gemaklik en ontspanne. Sluit jou oë".

"Laat jou kop stadig vooroor val tot jou ken jou bors raak. Laat dit daar rus. Verbeel jou dis 'n groot bal wat op jou bors rus. Laat dit baie stadig bietjie rol na links, en na regs. Agtertoe en vorentoe... baie stadig...en weer baie stadig agtertoe en vorentoe. Voel die spiere in jou nek slap word en ontspan omdat jou bors die bal van 'n kop dra. Rol nou baie stadig en rustig die bal na jou linkerskouer. Moenie iets doen wat jou nek seer – of styfmaak nie. Laat die bal op of naby jou skouer rus. Doen dit stadig weer en beweeg af na die middel van jou bors en oor na die regterskouer. Moenie vinniger beweeg nie. Verbeel jou jy is in 'n stadige-aksie fliek en alles gebeur in stadige aksie. Beweeg weer stadig en rustig met jou kop af, en op na die ander skouer ... af en op na die ander skouer" (Doen dit 'n paar keer).

"Laat jou kop nou teruggaan na waar dit altyd is. Lig jou hande op bo-oor jou kop. Terwyl jy dit doen, haal stadig en diep inasem. Druk jou hande in vuiste en druk en druk en druk... Laat nou jou hande en arms rus en stadig teruggaan na jou sye. Blaas jou asem uit terwyl jy sê ahhh .... Rus jou hande stadig weer op jou skoot. Lig weer jou hande bo-oor jou kop terwyl jy stadig diep inasem. Maak vuiste met jou hande en druk en druk en druk... Sê ahhh ... terwyl jy uitasemen jou hande stadig terugkom na jou skoot".

##### Sessietaak

"Terwyl jou oë toe bly maak 'n stadige beweging en hou jou hande voor jou uit sodat ek 'n verrassing in jou hande kan plaas. Jy sal waarskynlik raai wat dit is. Hou dit 'n geheim totdat ons almal 'n kans gehad het om te raai. Die belangrike ding is dat die verrassing wat ek in jou hande gaan plaas, jou gaan help om





sekere prentjies te onthou van kere wat jy dit voorheen in jou hande gehad het. As jy kan raai wat dit is, hou dit asseblief geheim" ('n Sny growwe bruinbrood word in elke leerder se hand geplaas).

"Hou hierdie verrassing vas terwyl jou oë steeds toe bly totdat ek jou sê wat om daarmee te maak. As jy daarmee gaan speel, of uitroep wat dit is, sal ek dit moet wegneem. Julle het nou almal die verrassing in julle hande, en niemand het vertel wat dit is nie. Sit dit nou in die palm van jou hand en raak dit saggies aan met jou ander hand se vingerpunte. Moet dit nie druk of verrinneweer nie, voel net saggies daaroor. Jy mag weet wat dit is, moet asseblief nie sê nie. Probeer met jou oë toe 'n keer of tyd onthou wat jy dit al tevore gevoel het. Moenie iets sê nie. Dink net daaroor".

"Bring die verrassing in jou hand na jou neus, met jou oë steeds toe. Sonder om aan jou neus te raak, ruik baie liggies aan die voorwerp. Sien in jou gedagtes 'n prentjie vanwaar jy vantevore al hierdie reuk geruik het. Probeer onthou wat jy alles kon sien waar jy vantevore hierdie reuk geruik het. Ruik weer stadig en diep aan die voorwerp in jou hand. Terwyl die reuk stadig in jou keel afgaan, dink aan watter kleur hierdie reuk jou laat dink – watter kleur is die voorwerp vir jou? Moenie sê nie – dink net daaroor. Dink waaraan hierdie reuk jou herinner".

"Bring nou die voorwerp na jou mond. Terwyl jou oë steeds toe is, lek die voorwerp en probeer onthou waar het jy vantevore hierdie smaak geproe. Wat het al só geproe? Of geruik? Of gevoel? Moenie hardop sê nie. Lek dit weer. Waaraan laat dit jou dink? Draai dit om en lek aan die ander kant. Waaraan laat dit jou nou dink? Bring die voorwerp na jou mond en byt 'n klein happie daarvan af. Kou dit. Sluk dit in. Sien in jou gedagtes watter kleur gaan in jou keel af. Het die reuk sterker geraak? Byt 'n klein happie af van die ander kant van die voorwerp. Luister hoe klink dit as jy die voorwerp kou. Waaraan laat dink jou dink? Hoe lyk dit waaraan jy dink? Moenie hardop sê nie, dink net daaroor terwyl jou oë steeds toe is".

"Wanneer ek nou-nou sê jy mag jou oë oopmaak, moet jy die skoon papiere wat aan jou gegee is vat en prente waaraan die voorwerp in jou gedagtes jou herinner het, terwyl jou oë toe was, teken. Dit wat vir jou dof of vaag was, kan jy met grys potlood teken. Dit wat vir jou helder en duidelik was, kan jy in kleure teken".

"Wanneer jy gaan teken, onthou om nie net die voorwerp te teken nie, maar wel al die prentjies en kleure wat jy in jou gedagtes gesien het waaraan die voorwerp jou herinner het. Moet asseblief nie met jou maat praat of na sy prentjie kyk nie. Elkeen van ons se prentjies behoort anders te lyk. Steek jou hand saggies op as jy hulp benodig".

"Sit nou die voorwerp op die bank neer en maak jou oë oop. Vee jou hande met die papierhanddoek af. Begin nou jou prentjie teken op die papier. Teken soveel prente as wat jy kan onthou jy in jou gedagtes gesien het".

Soos die leerders die prente voltooi, word dit individueel met hulle bespreek en aan hulle gevra wat hulle alles gesien, gehoor, geruik, geproe en gevoel het. Leerders wat moeilik visualiseer word deurlopend aangemoedig en begelei. Leerders wat eerste klaar is, word aangemoedig om gedagtes by die prentjie neer te skryf.

Wanneer almal klaar is, word die ondersoeker se eie prentjie eerste met die leerders gedeel om hulle op hul gemak te stel. Vrywilligers word genooi om hul prentjie en herinneringe met die ander leerders te deel. Wys aan die leerders uit dat ooreenstemmende assosiasies kon plaasvind – byvoorbeeld hoeveel het 'n toebroodjie gesien wat hulle skool toe bring / roosterbrood / droë brood / heel brood ensovoorts.

## Evaluering

Evaluering het by die eerste sessie geskied deur waar te neem hoe die visualiseringstegniek bemeester is en in hoe mate watter leerders op hulp aangewese was.

## Toepassing

Laat elke leerder met behulp van die kleurkodekaart 'n prettige visualiseringsaktiwiteit trek wat vir die volgende ontmoeting voorberei moet word. Aktiwiteite op kaartjies is:

- As jou oë op jou duim was, wat sou jy alles in die klas gesien het?





- Droom jy was 'n kamera. Jy neem 'n mooi prentjie af. Teken dit.
- Droom jy was 'n rugbyskoen. Hoe lyk jou klerekas vanwaar jy lê?
- Droom jy was 'n kat. Hoe lyk jou slaapplek?
- As jou hond kon teken, hoe sou hy jou kamer teken?

### **SESSIE TWEE ( 1998 – 10 – 13)**

Sien uiteensetting in Hoofstuk Drie.

### **SESSIE DRIE (1998 – 10 – 15)**

#### **Doelstelling**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualisering.

#### **Doelwit**

Om leerders te begelei om met behulp van die visualiseringstegniek uitstaande gebeure in hul lewens te herroep en te visualiseer.

#### **Materiaal benodig**

Afgerolde saamgestelde bordspeletjies

Elkeen sy eie dobbelstene

Blanko folio papier

Verf, kwasse, water, handdoekrol, koerantpapier, verfhouers

#### **Aktualisering van voorkennis**

Bespreek eers die toepassingsopdrag van die vorige sessie. Praat met leerders oor watter gebeure in hul voorskoolse jare vir hulle uitstaan. Praat oor hoe vër terug hulle kan onthou.

#### **Ontspanningsoefening**

Begelei leerders op 'n denkbeeldige reis deur die dieretuin. Lê klem op waarneming van al die sintuie. Lê klem op detail, klein diertjies en moontlike eerste ervarings wat leerders kan beleef.

#### **Sessietaak**

Verduidelik eers die prosedure vir die vereenvoudigde bordspel wat op die konsep van slangetjies en leertjies geskoei is. Die bordspel het verskillende kleure op – groen, blou, rooi, geel, oranje - dieselfde kleur kaartjie van die plek waar die getal op die dobbelsteen hom heen lei, moet getrek word en die visualiseringsopdrag daarop sag gelees word. Daarna moet hy die opdrag aan die ondersoeker saggies voorlees en die visualiseringsopdrag daarop uitvoer. Opdragte op die verskillende kleure kaartjies is onder andere:

- Teken jou eerste gunsteling speelding wat jy kan onthou.
- Teken jou geheime wegkruipplek.
- Teken jou heel eerste troeteldier.
- Teken van die keer toe jy jou tand verloor het.
- Teken van daardie keer toe jy baie pret met water gehad het.
- Teken die mooiste vuurwerke wat jy al gesien het.
- Teken die lekkerste verjaardag wat jy nog gehad het.
- Teken iets wat jy en jou eerste goeie vriend saam gedoen het.
- Teken van die keer toe jy katterkwad gedoen het.

#### **Evaluering**

As almal hulle opdragte voltooi het, lees die leerders beurtelings hulle opdragte hardop voor en verduidelik aan die res van die ondersoekgroep en die ondersoeker hoe hulle die opdrag uitgevoer en wat die konkrete uitkoms daarvan is. Deurlopende kwalitatiewe evaluering geskied vir elke leerder afsonderlik in ooreenstemming met vooropgestelde kwalitatiewe meetriglyne.



### **Toepassing**

"Kies jou gunstelingkleur. Trek vir jou 'n kaartjie in die kleur. Voltooi die prettige visualiseringsopdrag by die huis. Opsies op die verkillende kleure kaartjies is: Teken die situasie waaraan die volgende jou herinner: Jou beste verjaarsdag tot op hede / Die mooiste vuurwerke wat jy al ooit gesien het / Pret met water / 'n Verlore tand / Jou eerste troeteldier / Jou geheime wegkruipplek / Jou eerste goeie vriend / Jou eerste gunstelingspeelding".

## **SESSIE VIER ( 1998 – 10 – 20)**

### **Doelstelling**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualisering.

### **Doelwit**

Om leerders te begelei om deur middel van visualiseringstegnieke objekte, mense en situasies te visualiseer wat nog nie voorheen gesien is nie.

### **Materiaal benodig**

Blanko folios  
Kleurkryte / kokis  
Karton  
Gekleurde en gompapier  
Skêr  
Gom

### **Aktualisering van voorkennis**

Bespreek eers die toepassingsopdrag van die vorige sessie. Die rasionaal van om na ander se weergawe te luister en jou eie raamwerk te kan voorstel.

### **Ontspanningsoefening**

"Sit gemaklik en ontspan lekker. Haal diep in en uit asem. Let op jou asemhaling. Kan jy dit hoor? Probeer om nie te beweeg nie. Voel waar jou asemhaling heengaan. Kom ons vertrek op 'n reis na die maan". (Leerders word op 'n denkbeeldige reis na die maan en terug begelei waarin soveel as moontlik sintuie betrek word).

### **Sessietaak**

"Terwyl jy so ontspanne lê met jou oë toe, sien in jou gedagtes 'n leë roomyshoring (cone). Watter kleur is dit? Maak dit nou groen. Kyk of jy dit blou kan kleur. Maak dit nou 'n gewone roomyshoring (cone) kleur. Draai dit in jou gedagtes onderstebo, nou na die kant, nou met die regte kant na bo. Laat dit afwys na onder. Maak dit in jou gedagtes gelyk aan die onderkant. Maak dit nou jou gunsteling soort leë roomyshoring".

"Met jou oë toe, skep nou in jou gedagtes verskillende soorte roomys in. Die eerste skep is sjokoladeroomys. Hoe lyk dit? Hoe ruik dit? Hoe proe dit? Watter geluid maak dit as jy die roomys inskep? Laat die sjokolade verdwyn. Sit nou 'n lepel vanilla in die roomyshoring. Laat die vanilla verdwyn. Sit 'n lepel aarbeigeur in. Hoe lyk dit? Hoe proe dit? Hoe ruik dit? Waarna klink dit? Laat die aarbei verdwyn en skep in jou gedagtes jou gunstelinggeur in".

"Los jou gunstelinggeur in die roomys. Sit 'n skep sjokolade bo-op. Nou's daar twee soorte opmekaar – jou gunsteling onder en sjokoladeroomys bo-op. Sit nog 'n skep bo-op die sjokoladeroomys. Nou's daar drie lepels. Watter kleur is die derde lepel? Sit nog een op, en nog een, en nog een ... gaan so aan tot jou roomys so hoog is soos 'n huis. Kom terug na hierdie kamer. Voel jou voete op die grond en neem die klanke om jou waar. Maak oop jou oë en neem by jou sitplek stelling in".

### **Toepassing**

"Maak van die karton en gekleurde papier 'n voorstelling van hoe jou roomys in jou gedagtes gelyk het. Teken jou roomys soos wat dit sou lyk in 'n advertensie. Kom ons bind almal se roomysse saam en maak





ons eie advertensieboekie van roomysse. Skryf onderaan jou "advertensie" waarom jou roomys spesiaal is en mens jou roomys behoort te koop. Mimiek hoe jy die roomys eet. Sê nou jou ma sê jy kan nie die groot roomys op een slag eet nie – wat maak jy daarmee? Bêre jy dit?". (Situasies word geskep, byvoorbeeld waar iemand om die draai kom en jou stamp terwyl jy die roomys eet). Baie variasies en min besonderhede word oor die onderwerp gegee. Situasië word geskep oor waar en hoe die roomys geëet word, met vroeë soos: Hoe gaan jy dit eet? Waar begin jy eet? Hoe kom jy by daardie punt? Die roomys begin smelt. Hoe lyk die kleure? Hoeveel roomys smelt? Wat maak jy met die gesmelte roomys? Aan wie deel jy roomys uit? Wie staan en wag daarvoor? Hoe deel jy dit uit?

### **Evaluering**

Deurlopende evaluering vind plaas. Integrering vind deur middel van verbeelde handelinge plaas.

### **Opdrag**

Die kies van een van die opdragte soos vanuit 'n hoed getrek:

- Verbeel jouself jy is 'n saadjie wat groei en 'n groot kersieboom word. Verander die kersies in jou gedagtes na ander vrugte, ander objekte, ander kleure. Teken die verskeie bome en vrugte wat jy sien.
- Sien in jou gedagtes 'n mieliesaadjie groei tot 'n mielieplant. Sien die mieliekop wat gepluk word en hoe dit in springmielies vervorm word. Teken die proses.
- Verbeel jou jy sit in 'n warmlugballon en julle vlieg oor julle skool. Kyk hoe lyk die dakke, die bome, die mense. Teken dit.
- Sien in jou gedagtes iets sags. Voel jouself daaraan voel. Vryf met jou hand oor die sagte oppervlak. Is dit warm of koud? Watter kleur is dit? Maak jou oë oop en teken dit. Maak weer jou oë toe. Voel iets taais / glads / koues / stamperig. Teken dit.

## **SESSIE VYF (1998 – 10 – 27)**

### **Doelstelling**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.

### **Doelwit**

Om deur inoefening van visualiseringstegnieke die leerders te begelei ten einde te kan "sien" (gedetailleerde prente te visualiseer), terwyl hulle lees.

### **Materiaal benodig**

Musiekkasset met Vivaldi se Vier Seisoene  
Storieteks van Jan en die Boontjierank  
Blanko folios  
Kleurkryt

### **Ontspanningsoefening**

Laat leerders gemaklik op die grond lê en geleidelik bewus raak van die omgewing en geluide rondom hulle. Leerders moet bewus raak van hulle eie asemhaling. Trek en ontspan die verskillende spiergroepe, en uiteindelik die hele liggaam se spiere herhaaldelik saam. Met Vivaldi se Vier Seisoene in die agtergrond kan die leerders met geleide visualisering begelei word om in hul gedagtes interne beelde van Jan en die Boontjierank se woonhuis te vorm. Maak die leerders sensitief vir die waarneming van hul onderskeie sintuie.

### **Aktualisering van voorkennis**

Bespreek eers die toepassingsopdrag van die vorige sessie. Begin die storie waarvan die karakters kleurvol gemaak en ander verrassingselemente ingeskryf is, te lees (Teksinhoud is vooraf deur die ondersoeker kleurvol gemaak met drie verskillende tydsvorme, sowel as afwykings van die tradisionele verhaal in). Nadat die storielyn tot 'n spannende moment opgebou het, stop en laat die leerders self 'n stuk teks lees. Stop dikwels en laat die leerders die gebeure visualiseer.





### **Sessietaak**

Wanneer die storie klaar gelees is, laat die leerder die storie vertel en som die hoofgebeure op kleurvolle papier in vyf kort paragafies op.

Meng die gekleurde strokies en draai dit onderstebo. Laat elke leerder 'n kaartjie trek. Die leerder moet dan die spesifieke gedeelte op die kaartjie vir hulleself visualiseer en teken. Wys die leerder daarop dat hulle 'n eie kinderboek saamstel en dat die illustrasies dus volledig moet wees.

Wanneer die illustrasies voltooi is, kan die leerder dit bymekaar bring, en elk sy gedeelte hardop voorlees. Die geskryfte kaartjies en hulle bypassende illustrasies word dan deur die leerders in kronologiese volgorde van gebeure, soos in die storie agtermekaar gepak. Die bydraes word dan gefotostateer en 'n kopie vir elke leerder gebind. Elke leerder kry 'n geleentheid om die verhaal vir homself te lees.

### **Evaluering**

Vrae kan aan die leerder gevra word ten einde hulle leesbegrip met die gevisualiseerde "produkt" te kontroleer.

### **Toepassing**

Die gevisualiseerde prente kan bespreek word en die ander leerders gevra word hoe die ander leerders die spesifieke gedeelte gevisualiseer het.

## **SESSIE SES ( 1998 – 10 – 29)**

### **Doelstelling**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.

### **Doelwit**

Om deur herhaalde inoefening van visualiseringstegnieke leerders te begelei ten einde die teksinhoud wat gelees is, te kan visualiseer. Om leerders te motiveer om op 'n nuwe, opwindende en hanteerbare manier aan die leesproses te dink.

### **Materiaal benodig**

Groot karton  
Kleiner A4 folios  
Kokipenne  
Vyf leesstukke opgesny in verskillende dele

### **Ontspanningsoefening**

Elke leerder word gelei om sy eie ontspanningstegniek toe te pas.

### **Aktualisering van voorkennis**

Bespreek eers die toepassingsopdrag van die vorige sessie. Ondersoeker lees verhaal "Die Sprokie van Luilekkerland" hardop voor terwyl leerders in ontspanningsfase is. Begeleide visualisering word deurgaans aangemoedig. Die verhaal word gestop na een paragraaf en die vraag gevra: "Hoe dink julle lyk hierdie Luilekkerland?"

### **Sessietaak**

Leerders trek uit 'n kartondoos 'n papier met een paragraaf van die storie wat hulle dan saggies moet deurlees en teken. Leerders word ondersteun waar nodig. Swak lesers word begelei. Die moeilikheidsgraad van die leesstuk word in die vorm van lengte van die stuk en teksinhoud aangepas volgens die leerders se vaardighede.

### **Toepassing**

Elke leerder plak sy skets op 'n plakkaat met die opskrif: "n Plan van die uitleg van Luilekkerland". Die ondersoeker rangskik die leesstukke in kronologiese volgorde. Leerders kry afsonderlik geleentheid om sy



stukkies teksinhoud aan die ander leerders voor te lees en die rasionaal van sy skets aan die ander te verduidelik. Die ondersoeker lees die leesstuk volledig aan die leerders voor.

### **Evaluering**

Kwalitatiewe deurlopende evaluering volgens die vooropgestelde riglyne.

## **SESSIE SEWE (1998 – 11 – 10)**

### **Doelstellings**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.

### **Doelwit**

Om deur geleide visualisering van die teks leesbegrip van die klassifisering van items in te oefen.

### **Materiaal benodig**

Leesstuk: "Waarom Beer 'n stompstert het"

Aparte paragrawe met teks op

Papier

Penne

### **Ontspanningsoefening**

Ontspanning van spiere en asemhalingsoefening. Begeleide staptoer deur inheemse woud (ys, bere, vlinders, kleurvolle papegaaie, ensovoorts word genoem). Alle sinuïe word betrek

### **Aktualisering van voorkennis**

Bespreek eers die toepassingsopdrag van die vorige sessie. "Ons kan in ons gedagtes op wonderlike plekke gaan kuier, baie ver van ons weg. Al het ons nog miskien baie dinge nie gesien nie, is dit lekker om ons te kan verbeel".

### **Sessietaak**

Die leesstuk word hardop voorgelees terwyl die leerders op hulle eie leesstukke volg. Leerders volg die voorlesing per lettergreep / woord. Alle bewegende objekte / dinge uit die leesstuk moet gelys word. Elke leerder kry 'n aparte paragraaf waaruit hy sy lysie op papier neerskryf. As almal klaar is, kry elkeen 'n beurt om dit te dramatiseer of te mimiek. Die ander leerders moet dan raai wat hy voorstel. Leerders moet die woord telkens in konteks bring met die teksinhoud.

### **Toepassing**

In die groepie word vrae op drie vlakke dan oor die leesstuk bespreek. Na elke vraag word leerders eers gelei om die antwoord te visualiseer voordat dit bespreek word. Die filmbeginsel word toegepas waar die leerder, wanneer hy die tweede keer met sy vinger oor die teksinhoud vee, alles visualiseer wat hy lees en die bewegingsbeginsel toepas soos asof dit in 'n film afspeel. Die leerders kan besluit wat uit die teks kan verder geklassifiseer kan word. Vrae wat bespreek word, is onder andere:

- Wat het Jakkals gesteel?
- Wat is diere / liggaamsdele in die leesstuk.
- Het Jakkals die waarheid gepraat oor hoe hy vis gevang het? Hoekom / nie?
- Hoe dink jy voel beer sonder 'n stert?

### **Evaluering**

Kwalitatiewe ontleding van deelname en antwoorde.

## **SESSIE AGT (1998 – 11 – 12)**

### **Doelstelling**

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.





### **Doelwit**

Om leerders te begelei ten einde die teks te kan visualiseer deur die kernbegrip te identifiseer en te onthou.

### **Materiaal benodig**

Koerantuitknipsel

Fotostate van koerantuitknipsel vir elke leerder

Voorafvoorbereide vrae op drie vlakke van toetsing

### **Ontspanningsoefening**

Met behulp van Barokmusiek en beklemtoning van al die sintuie.

### **Aktualisering van voorkennis**

"Wanneer jy vertel wat jy beleef het, vertel jy gewoonlik slegs 'n kort weergawe. Baie inligting los jy uit omdat jy nie dink dit is nodig nie. Vir iemand anders om jou te kon verstaan, moes jy besluit wat die belangrikste inligting is wat jy wou oordra. Wanneer ons 'n artikel in 'n koerant lees en vir die juffrou by die skool wil vertel waaroor het die artikel gegaan, moet ons net die belangrikste van die artikel onthou".

### **Sessietaak**

Koerantartikel word hardop voorgelees deur navorsers terwyl die leerders onspanne is met hul oë toe. Aan elkeen word dan 'n leesstuk gegee wat hyself moet stillees. Leerders moet nou elkeen sy eie interne beeld vorm soos deur die ondersoeker begelei. Die teks word nou weer hardop voorgelees en leerders aangemoedig om die filmbeginsel toe te pas deur interne beelde van die teks te vorm terwyl hulle die teks hoor. Hulle kan die teks met hul vinger volg. Leerders word gelei om interne beelde kreatief te verryk na aanleiding van die volgende vrae:

Waaroor handel die koerantartikel?

Oor wie word hier berig?

Waarom word sy spesiaal vermeld?

Hoe oud is sy?

Met watter hand bousy?

Watter prestasie het sy in haar vierde krieketwedstryd behaal?

Wat was die seuns van die Laerskool Brandwag se reaksie toe haar naam voor die wedstryd gelees is?

Was hulle reg? Hoekom / nie?

Wat was haar afrigter se raad aan haar?

Watter opskrif sou jy vir die artikel gee?

### **Toepassing**

Leerders word versoek om elkeen die kernidee van die artikel neer te skryf. Nog twee hoofgedagtes moet apart geïdentifiseer word. Vra 'n individu om sy kernidee weer te gee. Die leerders wat met die kernidee saamstem, kan hul handpalms na bo steek, die ander met die handpalms na onder. Vra die leerders om telkens hul keuse te motiveer. Maak 'n gesamentlike lys van ander hoofgedagtes en bespreek dit. Indien daar nog tyd oor is, bespreek die ander voorafvoorbereide vrae op drie vlakke.

"Speel jy is is 'n televisiefotograaf. Hierdie insident moet op die televisie verskyn. Watter deel sou jy soos 'n foto afneem om by die teks te pas sodat die kerngedagte duidelik geïllustreer word?. Wat moes afgeneem word om die ander hoofgedagtes die beste te kon uitbring? Bespreek dit in julle groep. Begin by die kerngedagte, en dan die ondersteunende hoofgedagtes". Individuele ondersteuning moet gebied word.

Leerders neem deel aan die beplanning. Die ondersoeker teken die gedagtes wat hulle voorstel. Watter "snit" sou vertoon moes word wanneer oor die hoofgedagte gepraat word?

### **Evaluering**

Kwalitatiewe ontleding van deelname en antwoorde.





## SESSIE NEGE ( 1998 – 11 – 18)

### Doelstelling

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.

### Doelwit

Om leerders te begelei om na afloop van die deurlees en visualisering van die teksinhoud begrip daarvoor te toon en voorspellings daarvoor te kan maak.

### Materiaal benodig

Vyf afgerolde leesstukke: "Die Handskoen Langs die Pad"  
(Leesstuk is slegs die inleiding tot 'n verhaal.)

### Ontspanningsoefening

Klassieke agtergrondmusiek word verskaf. Elke leerder ontspan op sy eie toepaslike wyse.

### Aktualisering van voorkennis

Bespreek met die leerders die volgende: " 'n Storie kan 'n oorvertelling van die waarheid wees. Dan word daar feite (dinge wat regtig gebeur het), oorvertel. Dit kan wees soos byvoorbeeld 'n ware gebeurtenis van 'n seun wat gaan visvang het, en 'n snaakse ding met hom gebeur. Het jy al van iets snaaks gehoor van wat met mense gebeur wat gaan visvang het?" (Bespreek).

"'n Storie hoef ook nie altyd die waarheid te wees nie Dan kan dit op baie maniere vertel word, en verskillende maniere is reg. Kom ons dink bietjie elkeen vir onself, wat sal ons met R10 000 doen as ons dit sou wen?" (Bespreek en lig die verskeie denkwyses uit).

### Sessietaak

"Vandag gaan ons elkeen ons eie film se draaiboek skryf". (Bespreek die term draaiboek). "Die skrywer het begin om die draaiboek se teks (verduidelik die begrip teks) te skryf, maar hy kon nie aangaan nie omdat hy sy hand in 'n sokkerwedstryd gebreek het. Kom ons kyk of julle hom kan help. Hierdie film waarvan hy die draaiboek begin skryf het, gaan nie oor die waarheid nie. Daarom is daar nie 'n regte of verkeerde manier nie en kan elkeen skryf soos wat hy dink reg is".

### Toepassing

"Bestudeer eers die opskrif van die leesstuk en maak vir jouself 'n prentjie daarvan in jou kop. Lees nou saggies vir jouself die leesstuk deur terwyl jy met jou vinger die woorde volg. Party woorde is moeiliker as ander. Hierdie moeilike woorde is soos klippe in die pad. Party keer kan ons om die klip loop en nog steeds agterkom waaroor die storie gaan. Ander kere moet ons eers stilstaan en mooi uitmaak wat die woord is sodat ons bo-oor die klip kan klim".

Sien die heelyd in jou gedagtes die prentjie wat voor jou afspeel. Dink hoe dit lyk, klink, ruik, proe en voel. Doen dit weer, terwyl nog meer detail (bespreek begrip detail) in jou gedagtes sien. Maak nou die storie klaar soos wat jy dink 'n goeie einde sou kon wees vir die film. Skryf jou gedagtes neer sodra jy die prentjie in jou kop gesien het" (Swakker leerders word begelei terwyl ander selfstandig aangaan).

As sterker leerders vinnig klaar is met die opdrag, kan hulle die verhaal so volledig as moontlik illustreer. Wanneer al die leerders klaar is, kan elkeen geleentheid kry om sy bydrae te demonstreer deur middel van dramatisering. Ander leerders kan die verteller dan vrae vra. Die ondersoeker vra die leerder individueel:

Watter moeilike woorde wat jy dalk verbygeglim het sonder om te lees, het nie die prentjie wat jy besig was om in jou kop te maak, laat stop nie? (Ondersoeker gaan weer saam met leerder individueel die stuk deur)

### Evaluering

Kwalitatiewe evaluering van deurlopende deelname  
Toepaslikheid van slot en illustrasie



## SESSIE TIEN (1998 – 11 – 24)

### Doelstelling

Verbetering van leesbegrip deur middel van visualiseringstegnieke.

### Doelwit

Om leerders te begelei om 'n teks selfstandig te lees en tegelykertyd te visualiseer en inhoudelike voorspellings te kan maak.

### Materiaal benodig

Vyf afgerolde leesstukke waarvan slegs die slot aan die leerders gegee word. Rigtinggewende vrae.

### Ontspanningsoefening

Elke leerder pas sy eie aangeleerde ontspanningsoefening toe in die voorsiene tyd daarvoor gegee.

### Aktualisering van voorkennis

"Kan 'n mens storie lees as party woorde moeiliker is as ander? Ons het verlede keer gesê dat moeilike woorde is soos klippe in die pad. Kan julle onthou wat ons daarmee bedoel het?" (Bespreek met voorbeelde)

"Om 'n film te kan maak, het ons 'n storie (teks) nodig. Daar is 'n skrywer met 'n prentjie in sy kop van hoe 'n film moet eindig, maar hy weet nog nie hoe die film moet begin nie. Kom ons help hom. Om hom te kan help, moet ons eers die prentjie wat hy sien, in ons eie koppe kan sien".

### Sessietaak

Elke leerder lees die leesstuk teen sy eie tempo deur terwyl hy die teks met sy vinger volg en begelei word om die inhoud te visualiseer. Minder vlot lesers word individueel begelei. Leidende vrae word gestel ten einde die teksinhoud duideliker te kan visualiseer:

- Wie is die spelers in die verhaal?
- Waarmee is hulle elkeen besig?
- Waar bevind hulle hulself?
- Wanneer het dit plaasgevind?
- Waarom is hulle benoud?

### Toepassing

Identifiseer eers weer die "klippe" (moeilike woorde) in die pad wat omseil is en nie die begrip verarm het nie, asook "klippe" wat net die essensiële inhoud verteenwoordig het.

Elke leerder skryf ten minste vyf sinne in kronologiese volgorde sy eie teks wat die storie se slot moontlik vooraf kon gegaan het, en gee die verhaal sy eie titel. Die vinniger werkers kan dan hul verhaal so volledig as moontlik illustreer. Na afloop van die opdrag kan elkeen sy verhaal aan die ander leerders voorlees.

### Evaluering

Kwalitatiewe evaluering van deurlopende deelname

Kwaliteit van antwoorde

Mate van konkrete en abstrakte denke

Deduktiewe redeneervermoëns aan die hand van gevisualiseerde beelde



Voorbeelde van konkrete leerderdeelname van Sessies Een tot Tien

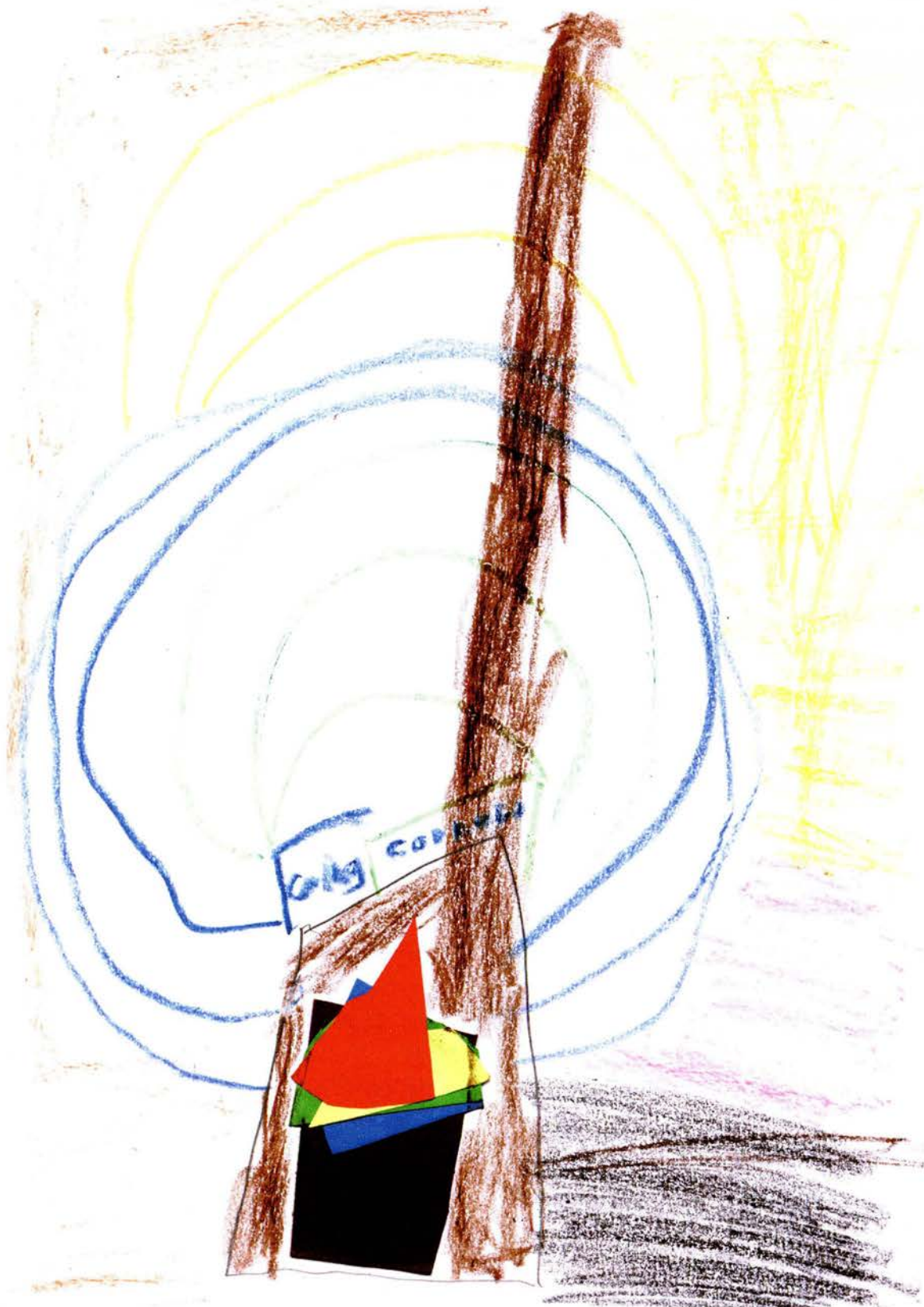
Seun 1 – Sessie 3



"Iets wat ek en my goeie vriend saam gedoen het. Ek en my vriend Kim. Sy het swart hare. Sy is nie groot nie, bietjie kleiner as ek. Sy het bruin oë. Sy ruik lekker. Ons gesels oor hoe ons gaan speel en wat ons gaan doen".



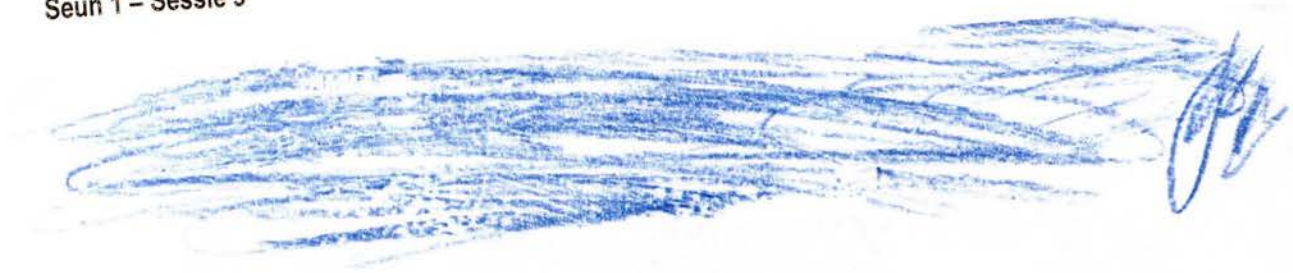
Seun 1 – Sessie 4



"Dis in 'n bruin bakkie. Dit is koud. Jy kan dit byt soos 'n cone. Die kleure daarop is bruin, blou, groen, geel rooi (raak deurmekaar met kleure – ondersteuning nodig). Die lang bruin vetkryf is die flake wat in die roomys is. Die kringe met verskillende kleure vetkryf is alles deel van die roomys. As die roomys begin smelt is dit papperig en die kleure gaan anderster lyk. Dit is kleurvol (sukkel om te beskryf) Daar is baie kleure. Ek sal los as iemand om die hoek kom. Dit sal soos water lyk as dit val en smelt en ek staan in die son."



Seun 1 – Sessie 9







## DIE HANDSKOEN LANGS DIE PAD

'n Boer het eenmaal op reis gegaan. Hy het 'n nuwe paar handskoene onder sy belt ingestoot en 'n groot hoed op sy kop gesit.

Die pad was baie lank. Hy het eers deur 'n veld gestap en daarna deur die bos. Die boer moes baie hoog klim om oor 'n berg te gaan.

Terwyl hy aanstap, skud sy nuwe handskoene aan sy belt. Toe word dit vir die een handskoen te vervelig om so aan die belt te skud. Hy glip uit en val met 'n sagte plof op die grond! Die boer kom niks agter nie en stap rustig verder ..... Daar lê die handskoen in die middel van die pad, sy bek oop en sy duim in die lug.

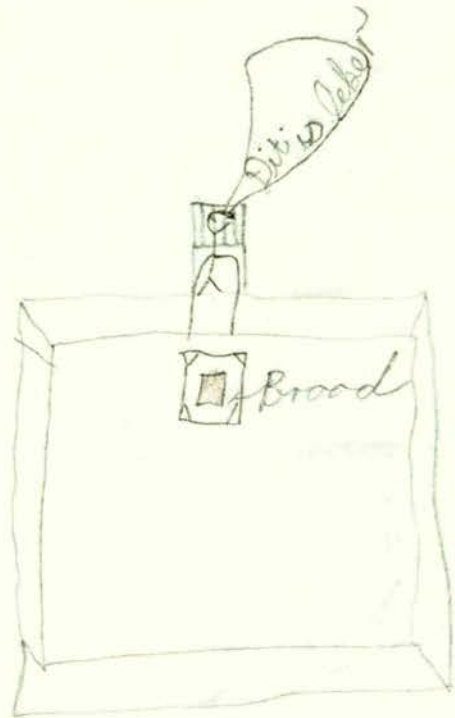
Toe kom Manie - muis oor die pad gewip. Hy bly staan by die handskoen en vra: "Woon iemand in die huis? Is daar niemand tuis nie?"

*Manie... trek... in... die huis... zen.*  
*Woon in die straat. 3 sy maak die huis mooi. 4 sy trek die handskoen. 5 nou eby sy oorkant die straat.*

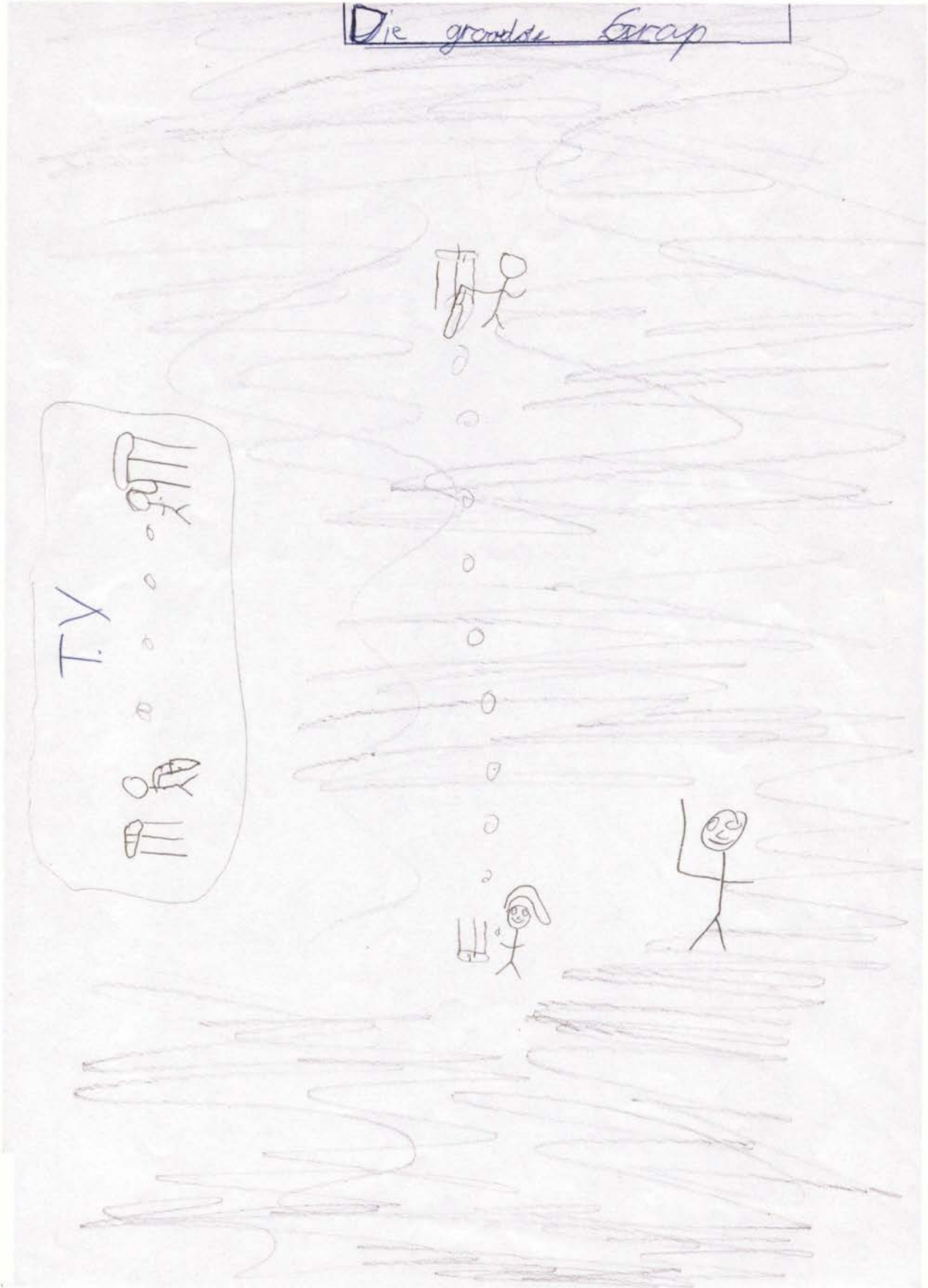




Seun 2 – Sessie 1



Seun 2 – Sessie 8





Seun 2 – Sessie 9





Seun 3 – Sessie 4



“Dit is 'n blou cone van *bubblegum*. Dit proe soet. Dit voel grof. Dis 'n bietjie lou. Mens kan dit vashou. Daar is verskillende geure: *orange*, *strawberry*, *bubblegum* soos die cone, sjokolade, piesang. Daar is 'n piesangflake en 'n sjokoladeflake in.

Die huis is soos ons huis bruin. Langsaan is 'n groot boom. Ek het langs die boom gestaan. Die gekrap is hoe dit gaan lyk as dit in die yskas is met al die kleure as ek kleursel in die yskas gooi. Tussen die geplakte kleure is ook ander kleure. Al die geure het *bubblegum* tussenin”.

Seun 3 – Sessie 5

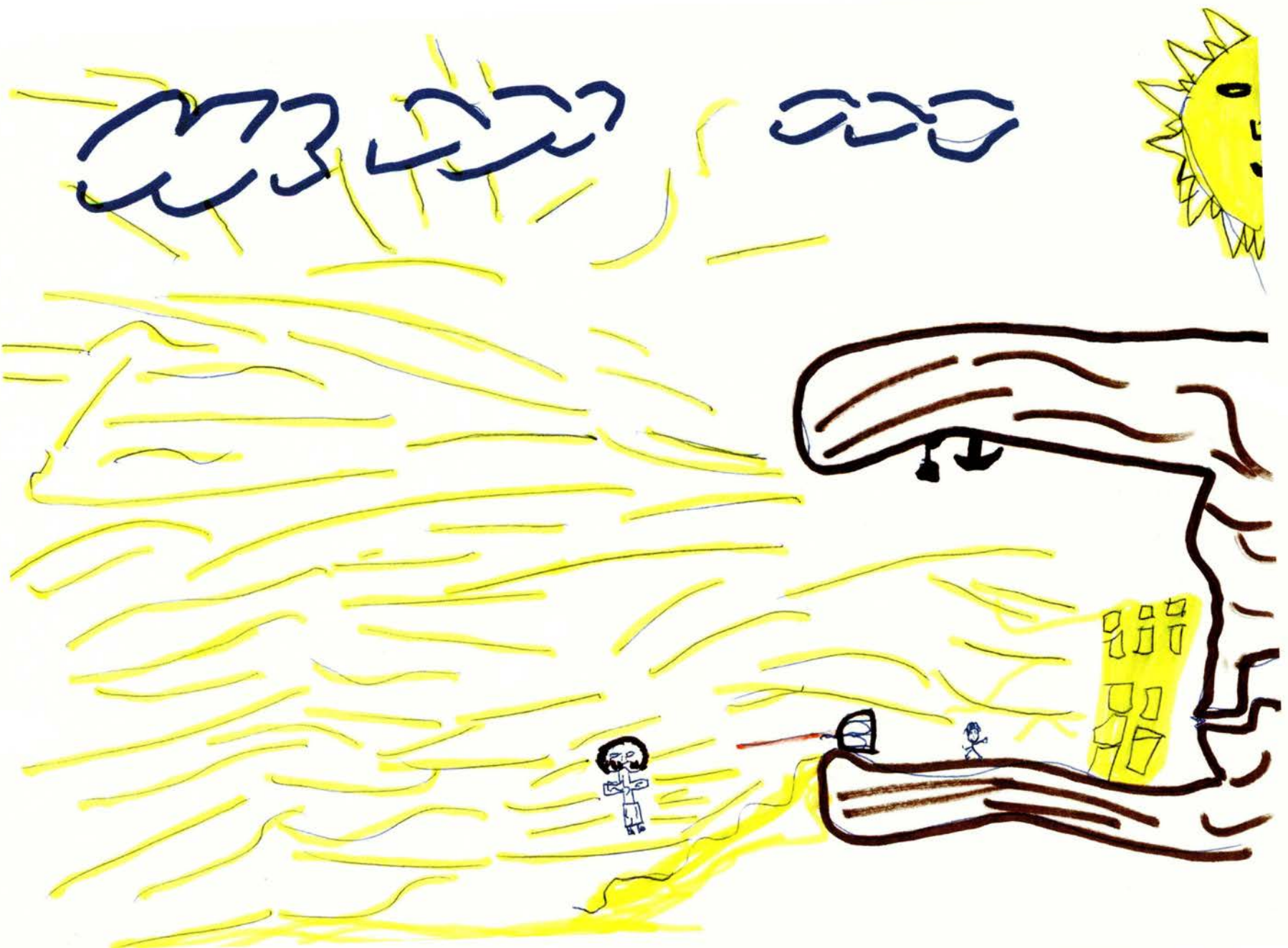
















Die arme skaapwagter en die hoop goud

My maai wasser gaan sy vir ons geld koop. Maar  
 ek sê ek wil vir drie maai perkeke en  
 ek het nog nie uit daag oosmyne. Maar ek  
 gaan vir daag daagmyne. A. B. op plas. Maar  
 hy het nie gewet ~~mit~~ daat in daergerie en  
 sy wammie. Maar doe hy dit mit wil op plas  
 het die myn ~~op~~ geaan. ~~toe~~ toe hy kom daer  
 n kern lag. Het die maai. Maai hy ~~by~~ by  
 maar hy kon nie ~~my~~ my mooi sien ~~nie~~ toe  
 toe

Die skaapwagter se oë word seer toe hy die groot  
 hoop goud sien. Toe sê die dwerf vir hom: "Neem  
 soveel as wat jy kan dra, maar moenie die beste  
 vergeet nie!" Die skaapwagter steek al sy sakke vol  
 goud en loop terug. Net toe hy sy voet buitekant sit,  
 gaan die rots met 'n groot gedreun weer agter hom  
 toe.

Met die goud kon die skaapwagter genoeg brood,  
 klere en skoene vir sy gesin koop. Al sy sorge was  
 verby!





Seun 4 – Sessie 2



"Dis 'n mintblaar by ons huis. Ons gebruik dit in slaai".

Seun 4 – Sessie 4



“Eers is die sjokolade onder, dan blou, dan peppermint, dan *strawberrie* en piesanggeur. Bo-op is 'n kersie met 'n sjokoladeflake. Dit was langs 'n groot huis. Die huis was blou buite. Daar was 'n muur om die huis gebou. Daar was 'n mooi tuin om die erf. Toe iemand my stamp, toe begin dit val. Toe val dit in grond en word vol sand. Dit het nie so lekker gelyk nie en het begin smelt”.





## DIE HANDSKOEN LANGS DIE PAD

'n Boer het eenmaal op reis gegaan. Hy het 'n nuwe paar handskoene onder sy belt ingestoot en 'n groot hoed op sy kop gesit.

Die pad was baie lank. Hy het eers deur 'n veld gestap en daarna deur die bos. Die boer moes baie hoog klim om oor 'n berg te gaan.

Terwyl hy aanstap, skud sy nuwe handskoene aan sy belt. Toe word dit vir die een handskoen te vervelig om so aan die belt te skud. Hy glip uit en val met 'n sagte plof op die grond! Die boer kom niks agter nie en stap rustig verder ..... Daar lê die handskoen in die middel van die pad, sy bek oop en sy duim in die lug.

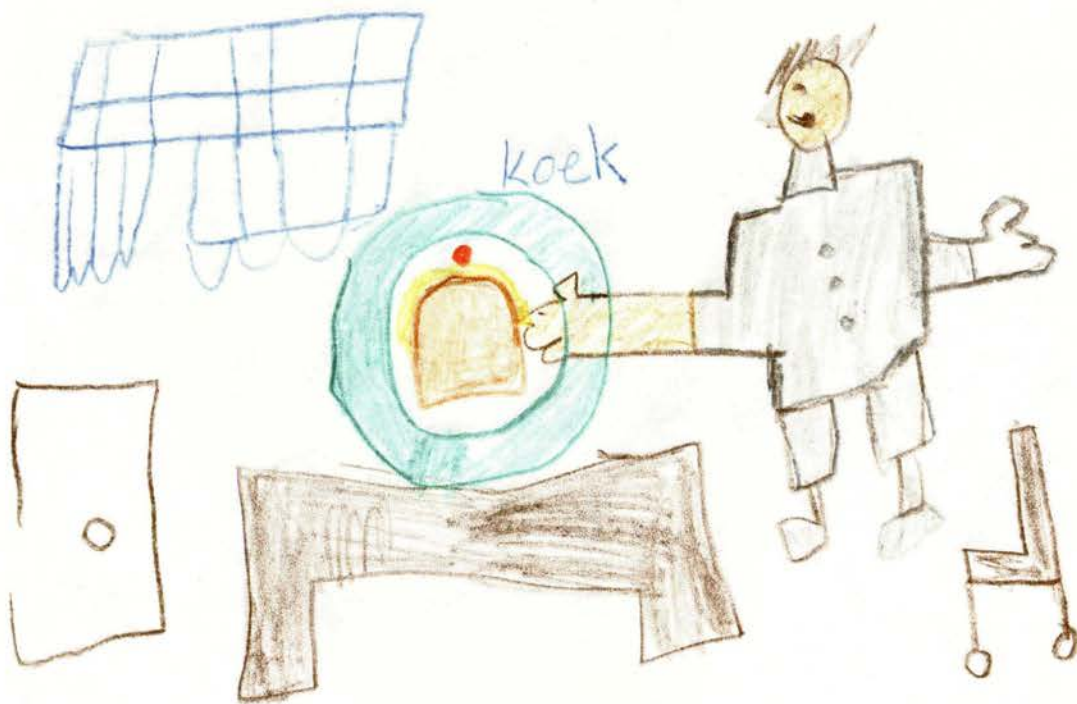
Toe kom Manie - muis oor die pad gewip. Hy bly staan by die handskoen en vra: "Woon iemand in die huis? Is daar niemand tuis nie?" *Daar was niemand in die huis toe.*

*Die muis wat die <sup>die</sup> handskoen en loop in die huus was iemand tuis.*

*Manie het die muis geoi die handskoen toe.  
En toe is die muis loep.*



Seun 5 – Sessie 1

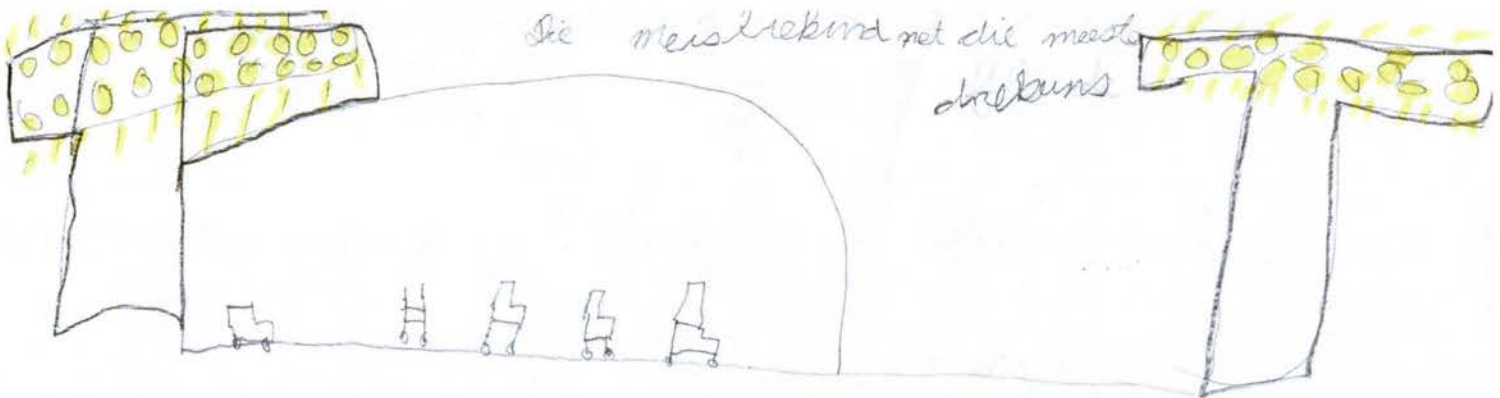


Seun 5 – Sessie 4



“Die *cone* is van sjokolade. Die blou is kougomgeur en die groen peppermintgeur. Die roomys het 'n groot flake gehad en 'n toring van *cherries*. Die roomys was so groot soos ons pienk huis. Die hond het daarom gehardloop, toe val die roomys. Toe kom eet al die kinders van die straat. Dit het nie gesmelt nie. As sou smelt sou die groen en blou kleure saamsmelt en 'n nuwe kleur maak”.







LEERLING: Seunl

SESSIE: 1

DATUM: 8-10 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie    nee     helder      2 verstaan van **opdragte**    nee     eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **fisieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening    nee     ontspanne      4 blyke van **inlewing**    nee     deulopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae**    enkelvoudig     volledig      6 **deelname** aan bespreking oor wat gevsualseer is    onbetrokke     spontaan

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering    slegs statiese skema     verryking      8 **toepaslikheid** van visualisering    glad nte     gefokus

9 **volledigheid** van tekene een element     meer as 3      10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan    nee     vrye assosiasie

11 voltooi opdragte binne gestelde tyd    nee     effektief

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk**    nee     onafhanklik      13 **metakognitiewe** funksionering    verskraal     verryk

14 **intensionele** gerigtheid    afwysing     ontoeslasles      15 deulopende **aandaggee**    nee     gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel- waarneembare gedrag Rusteloos. Skud deelname    7 refleksie  baie leiding en aanmoediging  
Konsepte is totaal vreemd beperkte woordskat. tot deelname nodig. Waaghouing met nuwe  
Drak gedagtes moeilik uit (Probleme met    Konsepte beperk. Beplanning van skets problematis.  
Verbalisering van gedagtes     baie onseker met taakuitvoering - uitwysings, hoorsig en  
impulsiewe taakuitvoering. Oorhand koördinasie problematis.

Voorbeelde van kwalitatiewe observasieverlae van Sessies Een tot Tien

BYLAAG F



LEERLING: Seun

SESSIE: 3

DATUM: 15-10 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  helder

2 verstaan van **opdragte** nee  eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **flsleke ontspanning** tydens gelede ontspanningsoefening nee  ontspanne

4 blyke van **inlewing** nee  deurlpend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  volledg

6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualseer is onbetrokke  spontaan

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering slegs statiese skema  verykng

8 **toepaslikheid** van visualisering glad nte  gefokus

9 **volledigheid** van tekene een element  meer as 3

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  vrye assosiasie

11 **voltool** opdragte binne gestelde tyd nee  effektlief

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  onafhanklik

13 **metakognitiewe** funksionering verskraal  verryk

14 **intensionele** getrigtheid afwysing  entoestaslies

15 deurlpende **aandaggee** nee  gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel waarneembare gedrag Op jouk tydens ontspanningssessie. Moelik om gedragte in konkrete sketsvorm te bewergee. Beskrywing is mandeling meer kleurvol

7 refleksie Vis-motoriese integreringsvaardighede kortwiek uitvoering van taak.





LEERLING: Seni

SESSIE: 9

DATUM: 18-11-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  **helder**

2 verstaan van **opdragte** nee  **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOFFENING**

3 blyke van **flieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee  **ontspanne**

4 blyke van **inlewing** nee  **deutlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  **volledig**

6 **deelneme** aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke  **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering **slegs statiese skema**  **vermyking**

8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie  **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**  **meer as 3**

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  **vrye assosiasie**

11 **voltool** opdragte binne gestelde tyd nee  **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  **onafhanklik**

13 **metakognitiewe** funksionering verskraal  **vermyk**

14 **intensionele** gerigtheid afwysing  **entoestasies**

15 deutlopende **aandaggee** nee  **gefokus**

141 **E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag Skyf selfstandig. Grens sessie. Tweedeklar. Gefokus op werk. Goeie samewerking tydens sessie. Uitvoering van taak konkrêet geleide Taalgebruik is verstraald.

7 refleksie Has momente van kreatiewe visualisering toe.

LEERLING: Seund

SESSIE: 1

DATUM: 8-10-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie    nee     **helder**

2 verstaan van **opdragte**    nee     **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **fisieke ontspanning** tydens  
geleide ontspanningsoefening    nee     **ontspanne**

4 blyke van **inlewing**    nee     **deurlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording  
van **vrae**    enkelvoudig     **volledig**

6 **deelname** aan bespreking oor  
wat gevisualiseer is    onbetrokke     **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van  
visualisering    slegs statiese skema     **verryking**

8 **toepaslikheid** van visualisering    glad nie     **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**     **meer as 3**

10 **soepelheid** om na  
nuwe onderwerp oor te gaan    nee     **vrye assosiasie**

11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd    nee     **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk**    nee     **onafhanklik**

13 **metakognitiewe** funksionering    verskraal     **verryk**

14 **intensionele** gerigtheid    afwysing     **entoeslasties**

15 deurlopende **aandaggee**    nee     **gefokus**

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag Totale afwysing.  
Van taak Manipulerende gedrag - ontstig kks.

7 refleksie Intensioneel ongunstig gerig.  
Het vroeër tydens pose met maas baklei.

LEERLING: Seun 2

SESSIE: 8

DATUM: 12-11-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van ~~doel~~ van sessie nee     helder

2 verstaan van ~~opdragte~~ nee     eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van ~~fiislike~~ ontspanning tydens geleide ontspanningsoefening nee     ontspanne

4 blyke van ~~Inlewing~~ nee     deurlopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van vrae enkelvoudig     volledig

6 ~~deelname~~ aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke     spontaan

7 ~~oorspronklike~~ uitvoering van visualisering slegs statiese skema     verryking

8 ~~toepaslikheid~~ van visualisering glad nie     gefokus

9 ~~volledigheid~~ van tekene een element     meer as 3

10 ~~soepelheid~~ om na nuwe onderwerp oor te gaan nee     vrye assosiasie

11 ~~voltooi~~ opdragte binne gestelde tyd nee     effektief

**D EVALUERING**

12 mate van ~~selfstandige~~ werk nee     onafhanklik

13 ~~metakognitiewe~~ funksionering verskraal     verryk

14 ~~intensionele~~ getrigtheid afwysing     ontoeslaes

15 ~~deurlopende~~ aandaggee nee     gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waameembare gedrag Musiek effe kalmerend tydens ontspanningsoefening. Soek deurentyd skoor met ander. Oop dikwels. Weier amptelike opdragte. Opponeer navorsers. Rd de tydens vertaling.

7 refleksie T.s.v. afleibaarheid en gedragsprobleme, toehyngsig in die gedrag en wys momente van genieting tydens





LEERLING: Seun Z

SESSIE: 9

DATUM: 18-11-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  helder 2 verstaan van **opdragte** nee  eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **flieke ontspanning** tydens gelede ontspanningsoefening nee  ontspanne 4 blyke van **inlewing** nee  deurlopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  volledig 6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke  spontaan 7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering *slegs staffese skema*  vernyking 8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie  gefokus 9 **volledigheid** van tekene een element  meer as 3 10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  vrye assosiasie 11 **voltoel** opdragte binne gestelde tyd nee  effektiel

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  onafhanklik 13 **metakognitiewe** funksionering verskraal  vernyk 14 **intensienele** gerigtheid afwysing  ontoesasties 15 deurlopende **aandaggee** nee  gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag *Wys aanwinklik opdrag af. Stil met onspanning sessie. Neem toe deel. Prae - nie genee. Herstel praxis met aanwinklik. Vra sinvolle vrae en hulp met lees. Taalgebruik is verskraald. Taakuitvoering is konkreet.*

7 refleksie *meer rustiger en intensiener*  
*meer gunstiger as vorige sessies gerig.*

144



LEERLING: Sewu 3

SESSIE: 4

DATUM: 20-10-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  **helder**

2 verstaan van **opdragte** nee  **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **tsleke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee  **ontspanne**

4 blyke van **Inlewing** nee  **deutlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  **volledig**

6 **deelnarne** aan bespreking oor wat gevisualseer is onbetrokke  **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering **slegs statiese skema**  **verryking**

8 **loepasiktheid** van visualisering glad nie  **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**  **meer as 3**

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  **vrye assosiasie**

11 **voltool** opdragte binne gestelde tyd nee  **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  **onafhanklik**

13 **metakognitiewe** funksionering verskraal  **verryk**

14 **intensionele** getrigtheid afwysing  **entoeslasties**

15 deutlopende **aandaggee** nee  **gefokus**

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag beskrywing mondeling heb meer kreatiewe elemente as die konkrete uitvoering van die taak (skets) in.

7 refleksie Kreatief met visualisering van denkbeeldige ruimtes. Beskryf detail hoe ruimtes in die pad tē, hoe dit lyk en voel, wat daarmee gebeur, ens. - baie volledig.

145



LEERLING: Seun 3      SESSIE: 9      DATUM: 18-11- 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie      nee  **helder**      2 verstaan van **opdragte**      nee  **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **fisieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening      nee  **ontspanne**      4 blyke van **inlewing**      nee  **deurlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae**      enkelvoudig  **volledig**      6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualiseer is      onbetrokke  **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering      slegs statiese skema  **verryking**      8 **toepaslikheid** van visualisering      glad nie  **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**  **meer as 3**      10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan      nee  **vrye assosiasie**

11 **voltool** opdragte binne gestelde tyd      nee  **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk**      nee  **onafhanklik**      13 **melakognitiewe** funksionering      verskraal  **verryk**

14 **intensionele** gerigtheid      afwysing  **entoeslasties**      15 deurlopende **aandaggee**      nee  **gefokus**

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waareembare gedrag Styf doelgerig. Geen 7 refleksie      Was visualiseer getegnef met dit 1<sup>e</sup> keer. Baie detail in prent. se insig toe.  
verduideliking. Teo kreatiewe dele.

147





LEERLING: Sean 4

SESSIE: 2

DATUM: 13-10 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee     helder

2 verstaan van **opdragte** nee     eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **fisieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee     ontspanne

4 blyke van **Inlewing** nee     deurtopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig     volledig

6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke     spontaan

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering slegs staffese skema     verryking

8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie     gefokus

9 **volledigheid** van tekene een element     meer as 3

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee     vrye assosiasie

11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd nee     effektief

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee     onafhanklik

13 **metakognitiewe** funksionering verskraal     verryk

14 **Intensionele** gerigtheid afwysing     ontoeslaendes

15 deurtopende **aandaggee** nee     gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag. in hierdie sessie. Neem graag deel en antwoord mondeling s-nd. Vis-intensie in begroep-probleme. Voor beter met ammanuense - beskryf interne beeld in detail - sukkel om in sketsvorm weer te gee.

17 **refleksie** Visualiseringskonsep om te klit moeilik. Soekia regky - kleurvol + verryke beskywig. Visueel - intensie integreringsvaardighede kortwielk uitvoering van taak kwalitatief.

LEERLING: Seun 4

SESSIE: 4

DATUM: 20-10-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee     **helder**

2 verstaan van **opdragte** nee     **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **flieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee     **ontspanne**

4 blyke van **inlewing** nee     **deutlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig     **volledig**

6 **deelnarne** aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke     **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering **slegs statiese skema**     **vernyking**

8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie     **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**     **meer as 3**

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee     **vrye assosiasie**

11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd nee     **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee     **onafhanklik**

13 **metakognitiewe** funksionering **verskraal**     **vernyk**

14 **intensionele** gerigtheid **afwysing**     **entoestasies**

15 deulopende **aandaggee** nee     **gefokus**

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag visueel-motoriese probleme + sukkel met ster. Kreatiewe idees - kan dit meerlik konkretiseer en verbaliseer.

7 refleksie stadig meer alles presies mg  
dae afleibende. Als les sy onderwerp



LEERLING: Sean 4      SESSIE: 9      DATUM: 18-11-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van ~~doel~~ van sessie      nee  helder      2 verslaan van opdragte      nee  eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van ~~tsleke~~ ontspanning tydens geleide ontspanningsoefening      nee  ontspanne      4 blyke van Inlewing      nee  deurlopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van vrae      enkelvoudig  volledig      6 deelname aan bespreking oor wat gevisualseer is      onbetrokke  spontaan  
7 oorspronklike uitvoering van visualisering      slegs staffese skema  verryking      8 toepaslikheid van visualisering      glad nie  gefokus  
9 volledigheid van tekene een element  meer as 3      10 soepelheid om na nuwe onderwerp oor te gaan      nee  vrye assosiasie  
11 voltooi opdragte binne gestelde tyd      nee  effektiel

**D EVALUERING**

12 mate van selfstandige werk      nee  onafhanklik      13 metakognitiewe funksionering      verskraal  verryk  
14 intensionele gerigtheid      afwysing  ontoeslaes      15 deurlopende aandaggee      nee  gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarnembare gedrag lees verhaal op eie 3xdeur. 7 refleksie op baie leero-dersteuning  
voor skryf (metakognitief). Vra leiding met idees oor aangewese  
wat om te skryf. hooste klaar. Storelyn is  
verskraald.



LEERLING: Sens

SESSIE: 1

DATUM: 8-10- 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  *helder*

2 verstaan van **opdragte** nee  *eerste keer*

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **fisieke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee  *ontspanne*

4 blyke van **inlewing** nee  *deutlopend*

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  *volledig*

6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualiseer is onbetrokke  *spontaan*

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering *slegs staffese skema*  *vernyking*

8 **toepaslikheid** van visualisering *glad nie*  *gefokus*

9 **volledigheid** van tekene *een element*  *meer as 3*

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  *vrye assosiasie*

11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd nee  *effektief*

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  *onafhanklik*

13 **metakognitiewe** funksionering *verskraal*  *verryk*

14 **intensionele** gerigtheid *afwysing*  *entoestasies*

15 deutlopende **aandaggee** nee  *gefokus*

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel waarneembare gedrag Vra baie vrae. Geniet sessie.

7 refleksie Taan inlewing.



LEERLING: Sems

SESSIE: 4

DATUM: 20/10 1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  helder 2 verstaan van **opdragte** nee  eerste keer

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **flsieke ontspanning** tydens *Knip eë - oë soms af* gelede ontspanningsoefening nee  ontspanne 4 blyke van **Inlewing** nee  deulopend

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  volledig 6 **deelname** aan bespreking oor wat gevsualseer is onbetrokke  spontaan 7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering *slegs statiese skema*  verkyding 8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie  gefokus 9 **volledigheid** van tekene *een element*  meer as 3 10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  vrye assosiasie 11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd nee  effektiel

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  onafhanklik 13 **metakognitiewe** funksionering verskraal  verky 14 **intensionele** gerigtheid afwysing  ontoeslastes 15 deulopende **aandaggee** nee  gefokus

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waameembare gedrag *Sing terwyl besig is met uitvoering - se' graen is peppermint. Promys so groot soos hulle pieke huis.* 17 **refleksie** *Sukkel om oë toe te hou met ontspanningssessie. Praat oor ander onderwerp terwyl besig is met taakuitvoering.*

151

LEERLING: Seun S

SESSIE: 8

DATUM: 12-11-1998

**A AKTUALISERING VAN VOORKENNIS**

1 begrip van **doel** van sessie nee  **helder**

2 verstaan van **opdragte** nee  **eerste keer**

**B ONTSPANNINGSOEFENING**

3 blyke van **flsleke ontspanning** tydens geleide ontspanningsoefening nee  **ontspanne**

4 blyke van **inlewing** nee  **deutlopend**

**C SESSIETAAK**

5 mate van detail van beantwoording van **vrae** enkelvoudig  **volledig**

6 **deelname** aan bespreking oor wat gevisualseer is onbetrokke  **spontaan**

7 **oorspronklike uitvoering** van visualisering slegs **stallese skema**  **verryking**

8 **toepaslikheid** van visualisering glad nie  **gefokus**

9 **volledigheid** van tekene **een element**  **meer as 3**

10 **soepelheid** om na nuwe onderwerp oor te gaan nee  **vrye assosiasie**

11 **voltooi** opdragte binne gestelde tyd nee  **effektief**

**D EVALUERING**

12 mate van **selfstandige werk** nee  **onafhanklik**

13 **metakognitiewe** funksioneering verskraal  **verryk**

14 **intensionele** gerigtheid afwysing  **ontoeslasstes**

15 deutlopende **aandaggee** nee  **gefokus**

**E ALGEMEEN**

16 funksioneel-waarneembare gedrag wil graag andersaeteer tevrede stel. Emosioneel stabiel. Werk beter individueel as in groep.

7 refleksie Taan sig in bevestiging van tegniek. Genet sessie. Werkbaarheid bevestigend deur emosies. Konstrasie beter as hy allee werk.